

Господарство України

№ 10-11

1932

ЩОМІСЯЧНИЙ
ПОЛІТИЧНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
ЖУРНАЛ

7 933

Пролетарі всіх країн, єднайтесь !

ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

ЩОМІСЯЧНИЙ
ПОЛІТИЧНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЖУРНАЛ
ДЕРЖПЛЯНУ УСРР

РІК ВИДАННЯ 9-й

№ 10 — 11

Бібліографічний опис цього
видання вміщено в „Літопису
Українського Друку“, „Картко-
вому репертуарі“ та інших по-
казниках Української Книжко-
вої Палати.

Тех. кер. *Расин С.*

Передано до виробн. 3/I-33 р. Підписано до друку 15/II-33 р. Вийшло друком 20/II-33 р.
Папір 72 x 110. Вага м. ст. 49,6 кгр. Паперових аркушів 4,5. В одному паперовому
аркуші 122,208 знаків.

Друкарня „Інвалід-друкар“. Зам. № 27. Головліт № 4144—1/I-33 р. Тираж 2.000.

М. Хатаєвич

За зміцнення колгоспів, за опанування агротехніки¹⁾

Товариші! Найголовніше центральне завдання, з яким ми підходимо до весняної сівби 1933 року — це завдання збільшити вироб основних с.-г. продуктів, передусім, хліба. Тому ми зобов'язані забезпечити виконання цілком пляну весняної сівби, встановленого урядом для України, розгорнувши при цьому з особливою настиїнністю й наполегливістю боротьбу за підвищення врожайності на наших колгоспних і радгоспних ланах, за збільшення гуртового й товарного виходу їх продукції.

I.

Це центральне завдання даного моменту розв'язується, передусім, правильною організацією праці та виробництва на наших колгоспних і радгоспних ланах якнайширшим вкоріненням тих досягнень агротехнічної науки й техніки, які на ділі вже показали, що можуть забезпечити підвищення продукційності праці в сільському господарстві й зростання врожайності.

Питання організації праці й питання застосування агротехніки в колгоспах (я зупиняюсь тепер тільки на колгоспах, тому що вони на 80—90% вирішують усі завдання виробництва с.-г. продуктів) є в найтіснішому зв'язку між собою. Не можна розв'язувати агротехнічну проблему ізольовано від організаційно-господарського зміцнення колгоспів, проблеми поліпшення проводу колгоспами, правильної організації праці в колгоспах, правильного використання матеріяльних і енергетичних ресурсів кожного колгоспу, утворення належної виробничої дисципліни в кожному колгоспі, в кожній колгоспній бригаді, від завдань піднесення виробничої активності й відданості колгоспній справі кожного учасника колгоспного виробництва.

Готування до весни 1933 року ми не можемо уявити ізольовано, поза зв'язком зі завданнями всього 1933 року в розвитку сільського господарства. Успіхи весни 1933 р. визначатимуть собою весь дальший хід виконання пляну піднесення сільського господарства на 1933 р. у цілому. Тому, готуючись до весни 1933 р., ми мусимо всіма заходами забезпечити, щоб ця весна стала переломною у справі усунення й поборення того проривного стану, який маємо в сільському господарстві України в наслідок незадовільного проводу колгоспами передусім. А успіх весняної сівби дуже не малою мірою залежатиме

¹⁾ Виступ на об'єднаному засіданні агротехнічної наради при НКЗемі і другій нараді земельних працівників Харківської області 28-XII 1932 р.

від того, чи зуміємо ми найближчих кілька місяців домогтися докорінних поліпшень в організації праці в колгоспах, у використанні та завантаженні матеріальних і тяглових ресурсів кожного колгоспу, в побудуванні колгоспної виробничої бригади, чи зуміємо ми довколо цих завдань належно згуртувати й zorganizувати колгоспний актив та всю колгоспну масу. До питань нормування праці в колгоспах, правильного обліку праці й правильного розподілу прибутків на основі цього обліку, до питань викорінення зрівнялівки в оплаті праці та знеосібки у використанні колгоспного реманенту та утворення на цій основі заінтересованості кожного колгоспника у найкращих наслідках колгоспного виробництва—ми зобов'язані саме тепер, коли щільно підходимо до готування весняної сівби, підійти з найбільшою серйозністю та забезпечити в кожному районі й колгоспі найправильніше й найпрактичніше розв'язання їх.

Тільки менша частина колгоспів України може похвалитися позитивним досвідом колгоспного будівництва. У більшості колгоспів організація колгоспної праці та виробництва належно не налагоджена.

Коли взяти теперішній стан колгоспної виробничої бригади на Україні, то для більшості колгоспів він аж ніяк не може бути визнаний за задовільний. У багатьох колгоспах ми тепер зовсім не маємо постійної виробничої бригади. Її формально утворили там минулої весни і через деякий час вона розвалилася в наслідок того, що не було правильної організації праці, а було сіпання: бригаду, або частину її перекидали на всякі інші роботи, в її складі була велика плінність. Не проведено закріплення за бригадою певної ділянки поля на весь с.-г. рік, не забезпечено належного прикріплення до бригади певного реманенту, коней, с.-г. машин. У багатьох колгоспах у цій справі досі триває найшкідливіша знеосібка, яка, звичайно, не може забезпечити належної заінтересованості кожного колгоспника в найкращому поставленні роботи його бригади, в найкращому ставленні до реманенту, у найкращому догляді коней і т. д.

У більшості випадків живого і мертвого реманенту до колгоспної бригади не прикріплено, а коли прикріплено, то тільки на певний цикл робіт. Виходить такий стан, що частенько бригада збирає не на тій ділянці, де вона сіяла, й сіє не на тій ділянці, який готувала до сівби.

Вказівки центральних органів про те, щоб поставити оплату трудодня в колгоспній бригаді у залежність від наслідків роботи даної бригади, щоб бригада, яка краще виконала свої плани й дала кращі наслідки роботи, відповідно мала б вищу оцінку трудодня, а бригада, що не виконала своїх завдань, показала погані наслідки роботи, мала б, рівняючи до інших бригад, нижчу оплату трудодня,—ці вказівки виконано в дуже невеличкій частині колгоспів. Такі колгоспи можна лічити одиницями, а в переважній більшості колгоспів—на 99,9%—ці найважливіші вказівки не виконано.

У наслідок усього цього в частині колгоспів постійної виробничої бригади зовсім нема, а в інших колгоспах, хоч і є, але побудовано неправильно, без справжнього прикріплення до неї певних земельних ділянок, реманенту та всіх інших основних засобів сільсько-господарського виробництва. У багатьох місцях бригада є не виробнича, а територіальна. У цих бригадах маємо схрещування виробничого принципу її побудови з територіальним, кутковим. До такої бригади, звичайно, прикріплено двір, а не працівника, і часто батько посилає замість себе на роботу до бригади іншого члену родини, у таких бригадах є неймовірна плінність складу. У таких бригадах—двірках

територіальний принцип їх побудови переважає над виробничим вельми значною мірою. Тільки в небагатьох колгоспах України маємо більш-менш правильно побудовані і збережені аж дотепер сталі виробничі колгоспні бригади.

Щоб належно підготуватися до весни,—а часу на готування у нас залишилося мало, весна вже щільно підступає до нас,—нам треба в кожному районі з усією гостротою поставити питання про утворення й зміцнення сталої колгоспної бригади, побудованої за виробничим принципом, на основі широкого використання досвіду кращих колгоспів України й Радянського Союзу. Звісно, будуючи бригаду за виробничим принципом, не можна не зважати на те, де даний колгоспник живе. Ми не можемо будувати бригаду так, щоб один колгоспник жив тут, а другий—за 3 кілометри, щоб бригада збиралася на роботу протягом 2-3 годин. Територіальні умови треба брати до уваги, але треба, щоб виробничий принцип був на ділі найголовнішим в організації колгоспних бригад, щоб була забезпечена цілковита ліквідація знеосібки в догляді коня, реманенту, в оброблянні землі, щоб до бригади цілком була прикріплена її ділянка поля та реманент, щоб до неї вчасно був доведений її виробничий плян і виробничі завдання. Доведеться при цьому не тільки на один рік прикріпляти земельну ділянку до польової бригади, але оскільки ми запроваджуємо сівозмину, — доводиться ставити питання про те, щоб поширити строк цього прикріплення на 3-4 роки, на всю сівозмину.

Коли та плинність і неусталеність бригади та знеосібка у використанні реманенту й землі, яка досі є в багатьох колгоспах, збережеться, то нема чого й думати, що ми зуміємо домогтися потрібного для нас піднесення й зміцнення колгоспного виробництва. Що швидше й рішуче забезпечимо ми справжню перебудову та зміцнення бригади на основі боротьби з знеосібкою, то успішніше проведемо весняну сівбу та зміцнимо наші колгоспи.

II.

Правильна оплата праці колгоспників є другим найважливішим елементом, що розв'язує завдання правильної організації праці в колгоспах. Ми тепер маємо такий стан, що чимала частина кваліфікованих колгоспників, які краще знають сільське господарство, ухиляються, викручуються від участі в польових роботах, воліючи працювати за сторожа, конюха, на якій-небудь обслуговній роботі. Чому це так? Тому, що цим категоріям працівників забезпечуються запис на рік 250—350 трудовнів, тоді як тим колгоспникам, що працюють на полі, через менш постійний характер їхньої роботи, припадає 100—150 трудовнів. Навіть ті колгоспники, що найчастіше й найсумлінніше брали участь у всіх роботах на полі, кращим ударникам, ледве-ледве вдається нашкрябати по 200—250 трудовнів. До останнього часу у нас виходило так, що польовий працівник не був центральною фігурою колгоспного виробництва. Ми зобов'язані зробити його центральною фігурою—і з погляду збільшення його участі та питомої ваги в розв'язанні питань колгоспного будівництва, і з погляду збільшення його частки під час розподілу колгоспних прибутків.

Виходячи з цього, Наркомзем уже перебудував попередні розцінки й норми виробітку в напрямі різкого підвищення запису трудовнів на польових роботах. Відповідно до цього переглянено також порядок оплати праці сторожів, конюхів і на обслуговних роботах з тим, щоб число трудовнів на ці категорії відповідно зменшити. Треба ці нові розцінки й нову систему нормування праці колгоспників широко пояснити колгоспним масам і запровадити на ділі.

Питання обліку праці й взагалі постава обліку та господарсько-фінансової звітності в колгоспах відіграють дуже велику роль в організаційно-господарському зміцненні колгоспів. У наслідок того, що ми досі віддавали зовсім недостатню увагу облікові та рахівничій справі в колгоспах, ми маємо такий стан, коли в багатьох колгоспах на цій найважливішій ділянці засів і угрунтувався чужий, ворожий колгоспній справі куркульський елемент, який використовує цю позицію, щоб підривати й розвалювати колгоспи. Належної уваги від партійних і радянських організацій, від земельних організацій і МТС, а також від керівних кадрів самих колгоспів організації обліку, фінансово-рахівничої справи у колгоспах не було. Завдання поліпшити облік і госп.-фінансову звітність є тепер одне з найважливіших у колгоспному будівництві.

Без правильного обліку праці не може бути правильної організації праці в колгоспах. Ми можемо домогтися піднесення колгоспного виробництва на основі заінтересованості кожного колгоспника в наслідках роботи свого колгоспу, тобто на основі правильного розподілу прибутків, залежно від кількості й якості вкладеної праці кожного колгоспника. А хіба можна правильно провести розподіл прибутків, коли обліку як слід не поставлено, коли трудовні записують з запізненням на 10—15 днів, на шматках папірців, частину яких потім загублюють і відновлюють на пам'ять, коли куркулі й пройдисвіти, що пролізли до окремих колгоспів, під час запису трудовнів колгоспникам припускають зловживання, приписуючи зайві трудовні за хабарі родичам і т. д. Цілком ясно, що за такого обліку не забезпечити правильного розподілу прибутків у колгоспі залежно від того, як працює кожний колгоспник.

Питанням обліку праці, питанням боротьби з зрівнялівкою і розподілові прибутків на основі правильного обліку кількості й якості праці, вкладеної кожним колгоспником у колгоспне виробництво, — належної уваги на практиці ще нема. Багато говорилося, багато було директив вищих партійних, радянських і земельних органів, а коли перевірити на практиці, скажімо, колгоспи харківської області, які репрезентовані тут, то виявиться, що, не зважаючи на всі директиви, цю справу поставлено погано.

Візьмемо практику натурального авансування поточного року. Що ми тут мали? В усіх без винятку районах від 40 до 70% всієї тої частини врожаю, яка пішла на розподіл між колгоспниками на трудовні, розподілено зрівняльно, на їдців. У наслідок цього колгоспник, який чесно й сумлінно працював, дістав хліба за свої трудовні на 2-3 рази менше від тієї кількості, яку він дістав би за правильного авансування на праці. Коли б з усього фонду, що підлягає розподілові на громадське харчування, витратили не 50—70%, а не більше, як 5—10%, то й збиральну кампанію ми б провели в колгоспах набагато краще. Збирання затягнулося й проходило з великими втратами й тому, що значну частину натури в колгоспах розподілено не за працею, а на основі найнахабішої куркульської зрівнялівки. Цим підірвано заінтересованість колгоспників у тому, щоб як слід битися за збирання, за врожай, за те, щоб більше зібрати хліба. З якої речі працювати старатися, коли той, хто не працював—все одно дістане хліб за громадським харчуванням. Він за нарядом управи чи бригадира не виходив на поле на роботу вдень може бути тому, що він уже вночі „попрацював“ крав хліб на тому ж колгоспному полі. І ось цей ледацюга та дезорганізатор колгоспного виробництва, який найчастіше є злодій та розкладач колгоспного врожаю, дістав таким способом,

як додаток до того, що накрив, ще чималу кількість хліба коштом трудоднів того колгоспника, який трудиться чесно і сумлінно.

Ми зобов'язані, щоб там не було, до наступної весни зуміти правильно пояснити всій масі колгоспників справу розподілу прибутків у кожному окремому колгоспі та разом з усіма колгоспниками так поставити справу, щоб вони ясно бачили, що надалі таких помилок у розподілі колгоспних прибутків ми не припустимо.

Розподілу прибутків цього року ще далеко не закінчено, цієї роботи ще належно не розгорнуто. Рік закінчився, а в чималій частині колгоспів управи ще не підраховували його підсумків, не встановили розмірів валового прибутку, і розмірів прибутку що підлягає розподілові, не визначили ще вартості трудодня. Буває так, що рахівник все це знає, а голова управи не цікавиться й просто посилає до нього: „Спитайте рахівника“. Коли управа чи голова управи й знає про наслідки господарювання колгоспу за рік, то вся колгоспна маса, як правило, ще підсумків колгоспного року не знає.

Очевидно ці підсумки не скрізь будуть цілком нас задовольняти тому, що хлібозаготівлі в більшості районів проходять погано, збирання врожаю проведено незадовільно. Але всеж: коли наявні прибутки управа підраховує трохи краще й сильніше, ніж робила це досі, коли уточнить усі господарські розрахунки, коли залучить до цієї справи колгоспну масу, коли прибутки розподілить тільки за працею і як слід, то все це утворить у масах колгоспників, додаткову заінтересованість у тім, щоб наступного року краще господарювати. Ми тут маємо широкі можливості й треба цю роботу цілком пов'язати з усім готуванням до весняної сівби, щоб утворити потрібне виробниче піднесення колгоспних мас на боротьбу за успішне проведення сівби.

III.

Правильна організація праці на колгоспних ланах має на меті забезпечити повніше й ефективніше, ніж досі, використання та завантаження тих матеріяльних ресурсів, головню живої й механічної тягової сили, якими розпоряджаємо в сільському господарстві. Завантаження й використання живої та механічної тягової сили в нас, у більшості МТС та колгоспів, зовсім недостатнє, значно нижче, ніж у багатьох інших районах СРСР.

Тут ми маємо дуже великі можливості й резерви.

Належно й уміло використовуючи наявні в нашому розпорядженні матеріяльні й енергетичні ресурси, ми не тільки зможемо виконати плян весняної сівби за кількістю площі, а й забезпечити чимало підвищення якості всіх польових робіт, що особливо важливо у збільшенні врожайності.

Тої кількості тягових ресурсів, яка є в сільському господарстві на Україні, при кращій організації справи, при правильнішому й умілому їх розставленні, при правильному завантаженні кожної машини й коня—цілком вистачить, щоб провести всі потрібні роботи. Вся суть тут в умілій організації, вся суть тут у правильному керуванні та правильному розставленні сил.

Коли ми візьмемо порівняльні дані забезпеченості тяговою силою кожного гектара по Україні й по деяких районах РСФРР, зокрема по Волзі, то ми побачимо, що на Волзі коефіцієнт використання коня й трактора майже вдвое більший, ніж виробіток від кожної механічної і живої тягової одиниці на Україні. Звідси ясно, що коли ми як слід зорганізуємо та поліпшимо нашу роботу, коли на основі заінтересованості й при активній участі колгоспників забезпечимо правильне роз-

гортання роботи над організаційно-господарським зміцненням колгоспів нашого політичного та організаційно-господарського керівництва на селі. коли ми забезпечимо на ділі правильне та вміле розміщення наших сил, цілковиту завантаженість механічної й тягової сили, то в нас резервів, щоб збільшити виробництво с.-г. продуктів, поліпшити обробіток ланів (це щонайголоніше) та збільшити врожайність виявиться ще багато.

Скарги й тютіння, які часто в нас доводиться чути, ніби не вистачає тягової сили, є необґрунтовані. Замість уміло організувати використання наявних тягових ресурсів, щоб докласти як слід рук до справи - розмагнеченість, розкислі люди плачуть, що треба додати тракторів, коней, а водночас наявні трактори й коні дають у них одну четверту, або третю частину того виробітку, якого можна було б досягнути, правильно організувавши роботу, при належній роботі, над поліпшенням організації праці в МТС, колгоспах і радгоспах.

Досвід і практика кращих колгоспів України та інших районів радянського Союзу й цілих колгоспних районів показують, що краще організувавши справу, можна дістати від тих матеріальних і енергетичних ресурсів, які ми маємо в своєму розпорядженні, набагато більший виробіток ніж той, що дістаємо тепер, можна домогтися потрібного поліпшення якості роботи, якого від нас вимагається, та збільшення випуску валової й товарної продукції сільського господарства. Розв'язання цього завдання залежить від організації праці в колгоспах і поруч цього — наступної черги — від нашої роботи над заглибленням агротехніки. Я ставлю питання організації праці попереду питань агротехніки, бо якщо ми не забезпечимо правильного керування справою організаційно-господарського зміцнення колгоспів, не розгорнемо по-справжньому роботи над зміцненням колгоспної виробничої бригади, не забезпечимо поліпшення обліку праці в колгоспах, не поставимо як слід правильно справу розподілу прибутків, не викорінимо знеосібки й зрівнялівки в колгоспному виробництві, не забезпечимо в кожному окремому колгоспі найповніше використання місцевих можливостей і ресурсів, — то агротехнічні заходи можуть повиснути в повітрі. Вони тільки тоді дадуть добрі наслідки, коли їх опанує маса і впровадить їх у кожний шматок ділянки колгоспної бригади.

Щоб агротехнічні заходи дали найбільші наслідки, найбільший ефект у вигляді збільшення врожаю, треба щоб у колгоспі їх застосовала кожна колгоспна бригада. Треба, щоб, усю масу колгоспників — колгоспний актив насамперед — піднести на справу боротьби за підвищення врожайності.

IV.

З окремих агротехнічних заходів велике значення мав набути, у зв'язку з готуванням до весняної сівби, такий захід, як зяблева оранка. Кожному зрозуміло, що для проведення весняної сівби зяблева оранка має величезне значення, а минулої весни на Україні засіяно ярових на зябі всього тільки 30% площі. Цього року план зяблевої оранки виконано менше, ніж на 50%, тоді як усі умови — з погляду енергетичних і матеріальних можливостей — для того, щоб виконати план зяблевої оранки, цілком були наявні. Плану не виконали лише в наслідок того, що погано працювали, в наслідок безрукості, нерозуміння важливості цієї справи з боку земельних органів, МТС і керівних кадрів колгоспів. Тільки цим можна пояснити провал зяблевої оранки цього року. Ясно, що невиконання плану зяблевої оранки вимагатиме від нас більшого напруження в проведенні весняних

польових робіт з тим, щоб, не зважаючи на відсутність зябі, все ж таки закінчити весняну сівбу найкоротших строків та забезпечити належну якість оранки й сівби.

Щойно, перед моїм виступом, вам доповідали про яровізацію, яка повинна й може мати колосальне значення, і у нас на Україні, і в цілому ряді інших районів Радянського Союзу в збільшенні врожайності. Назва «яровізації» не зовсім точна, суть не в тім, щоб сіяти на весні озимі культури й навпаки, а в тім, що частину тих процесів, які відбуваються на ґрунті після засіву, ми можемо підготувляти штучно до моменту сівби. Цим самим ми прискорюємо процес до визрівання зерна, який тому може бути закінчений до того моменту, коли починається сухувій і засушлива погода Степу в засушливих районах. Яровізація засівів збільшує врожайність і оберігає їх від посухи, яка буває, звичайно, на кінець червня та на початку липня. Раз процес назрівання прискорюється, то весняну вогкість (а на весні, як відомо, набагато більше вогкості в ґрунті, ніж улітку) набагато повніше використовує рослина, що забезпечує збільшену врожайність і незасушливих років.

Тут говорилося в доповіді, що по всій Україні цієї весни за планом намічено засіяти 120 тисяч га яровізованих засівів. Я особисто вважаю за можливе поставити питання про чимале збільшення цього пляну. При належній ініціативі та настійності при серйознішому підході до цієї справи районів, можна забезпечити виконання набагато більшого пляну яровізації. Що означають ці 120 тисяч га за загального пляну ярової сівби понад 17 млн. га? за 1%. Я вважаю за цілком можливе в кожному районі і в кожній МТС одержаний плян яровізації перевищити. Ми тут повинні рішучіше стати на шлях використання того досвіду, що блискуче виправдав себе в інших районах. Треба відкинути в цій справі елементи зайвої обережності й консерватизму. Чому тільки 120 тис.? Чому не 300—400 тис. засіяти яровізованим насінням?

До заходів аналогічного порядку належать т. з. надрання сівба, в грязь, що може мати чимале значення для наших посушливих степових районів. Уся суть тут у тім, щоб якнайкорше і якомога більше використати весняні запаси вологи в ґрунті. Звичайно виходять на сівбу коли земля підсохне, днів через 5—6 після того, як зійшов сніг, коли можна пройти рядовою сівалкою. А для посушливих районів 8—6 днів важають дуже багато. Тому, не чекаючи, коли земля підсохне, треба сіяти негайно, як тільки сніг зійде, сіяти по грязі, хоча б у розкидку, руками. У деяких районах минулої весни цей захід себе блискуче виправдав і чимало засівів врятовано цим способом од посухи, яка спалила врожай на інших засівах цих самих областей. Щоб вірніше забезпечити наслідки надраннього засіву, треба через 1—3 дні після сівби, коли тільки утворилася перша шкаралупка, провести боронування. Взагалі, весь досвід і практику тих районів Союзу, що провадили надранню сівбу, треба взяти до уваги й широко використати наступної весни у степових районах України.

Питання боротьби з бур'янами має на Україні величезну вагу в збільшенні врожайності. Треба в кожному колгоспі організувати найнещаднішу боротьбу проти бур'янів—з усією тією наполегливістю, з тим бойовим натиском, на які здатні наша партія, передові колгоспні маси, краща частина колгоспного активу. Ми не встигли випалити бур'яни восени. Тепер зима, бур'янів не попалиш і нам треба будучо винищити їх на весні, мобілізуваши на це всю колгоспну людність.

Вирішуватимуть питання про кількість хліба і інш. с.-г. продуктів, одержаних від весняної сівби 1933 року, строки сівби і якість обробітку.

Щоб посіяти у найранніші й найкоротші строки, ми повинні краще організувати роботу в кожній колгоспній бригаді, забезпечити повніше використання кожної машини й коня, на основі бойового виробничого піднесення, що його ми новинні організувати у колгоспних масах.

Нам треба якнайшвидше закінчити цілком весняно-польові роботи, щоб більше часу залишилося в нас на обробіток достигливої кількості парів до озимої сівби, що також є один із найважливіших агрозаходів у наших умовах. Тепер у нас стан такий, що одна кампанія вклинюється в другу, невиконано плану зябі, отже, постають додаткові труднощі в проведенні весняної сівби, весняна сівба затягається—лишається мало часу для парів, у зв'язку з непередбачуваністю парів утруднюється проведення озимої сівби, що тягне за собою знову невиконання плану зяблевої оранки і т. ін. Не виконавши цілком плану підняття парів, ми цим самим визначаємо наперед зменшення врожаю наступного року, бо без парів ми недодержуємо чималої частини врожаю озимини.

Питання стоїть так, щоб цієї весни максимальним напруженням сил, розгортанням справді бойової організаторської роботи у кожному районі, в кожній МТС, у кожному колгоспі, поліпшенням організації колгоспної праці, зміцненням колгоспної виробничої бригади, мобілізацією колгоспних мас навколо конкретних засобів у боротьбі за успіхи весняної сівби,—домогтися найшвидшого, за найкоротші строки, проведення весняної сівби, щоб закінчивши сівбу мати змогу швидко переключитися на пари, і таким шляхом вийти з усього „зачарованого кола“, як нібито в нас утворилося, коли оранка на зяб чіпляється за весняну сівбу, весняна сівба—за пари, пари—за озиму сівбу і т. інш. — одне слово, виходить байка про білого бичка.

Коли ми цього року як слід розгорнемо весняні с.-г. роботи, коли від всього схилення в тому дусі, що невістачає тяглової сили і т. інш., ми рішуче і твердо відмовимося,—ми доможемося рішучого зрушення і це „зачароване коло“ розімкнемо. Треба тільки міцніше напружити всі сили, краще розгорнути всю роботу, щоб на основі цього, краще організувавши весняну сівбу, 1933 року домогтися належного піднесення врожайності. Під нашим бойовим організованим натиском нинішні труднощі можна швидко ліквідувати, буде більше хліба, і щоб цілком виконати державні зобов'язання з хлібоздавання, забезпечити плани постачання робітничій класі та Червоній армії, і щоб забезпечити самих колгоспників розвивати тваринництва тощо.

Це, насамперед, залежить від нас самих. Якщо кожний працівник і кожна організація зрозуміє всю серйозність проривного стану і додатково мобілізують всі свої сили, то на весні 1933 року ми зможемо досягти дуже багато чого в ліквідації того проривного стану сільського господарства України, який ми тепер маємо.

Поруч інших агротехнічних заходів, на багатьох із яких я не маю часу зупинятися, величезну вагу в боротьбі за врожай мають питання сівозмін. Про те належної уваги до впровадження правильної сівозміни ми не помічаємо ні від Наркомзему, ні від обласних та районних партійних і радянських організацій, ні від місцевих земельних організацій та МТС, ні від самих колгоспів. Треба весну 1933 р. зробити початком широкої роботи коло справжнього впровадження сівозміни у кожному колгоспі. На 100% ми, зрозуміло, не

запровадимо правильної сівозміни 1933 р., але коли частини колгоспів і районів уже стане на шлях правильної сівозміни, то це буде значним кроком уперед.

Але треба цю роботу провадити не по-кабінетно-бюрократичному, коли всі колгоспні лани райземвідділівці розписують у канцелярії, коли наказують колгоспові—на такому ось полі сіяти тільки отаку культуру, а самі зовсім не знають де це поле, що за поле, що там сіяли досі і чи вийде толк, коли на цьому полі посіяти ту культуру, яку вони пропонують колгоспові. Таких фактів у нас дуже багато. Досвід у роботі самого колгоспу й окремих кращих колгоспників належно не береться до уваги, люди не зважають на стан ґрунту, захоплюються тим, щоб згори „сотворили“ плян по 15—20 культурах, для кожної культури приділити $\frac{1}{2}$ га в такому ось колгоспі, або $\frac{1}{4}$ га в іншому колгоспі.

Наша держава не може відмовитися від плянування господарства та засівів колгоспів. Вона визначає тверде завдання на засівні площі найважливіших товарних вирішальних, провідних для даного району культур, а по інших не слід давати обов'язкове завдання згори. Щодо цих культур ми повинні керувати так, щоб зробити їх вигідними для колгоспника, щоб колгоспник сам запроваджував їх. А ми примушуємо сіяти яку-небудь сою саме в такому місці, де вона гине; згори даємо плян по такій культурі, що на цьому полі не родить, тоді як інша, передбачена нашим пляном, дає добрі наслідки. Були вказівки ЦК і уряду, щоб у другорядних культурах не спускати обов'язкових плянів, але на практиці цих вказівок не виконують. Райземвідділи думають, що вони здійснюють плянування, доводячи до колгоспів плян сівби 40 культур, кожен на $\frac{1}{4}$ га, а в наслідок замість плянування виходить карикатура на плянування, коли люди на папері розписали, а на ділі не забезпечили здійснення даного заходу.

Зосередивши головну увагу на провідних культурах, ми матимемо, поперше, справжнє плянування по цих провідних товарних культурах, а подруге—більшу можливість пристосувати всі інші культури до місцевих умов, повніше використати ці місцеві умови, що й собі дають збільшення їх урожайності.

Якщо ми думаємо всерйоз битися за впровадження сівозміни,—а досі цій справі не віддавали належної уваги,—то треба дуже серйозно подбати про те, щоб сівозміну запроваджували не кабінетним порядком, згори, а будували для кожного колгоспу, зважаючи на його конкретні умови під проводом і за допомогою МТС та агротехнічного персоналу за цілковитим обліком умов і досвіду даного колгоспу та окремих колгоспників, щоб колгоспники, які краще знають умови господарювання свого колгоспу, землю, які культури і на яких ділянках родять і т. інш. і т. інш.—брали найактивнішу участь у складанні пляну сівозміни.

V.

Можна навести приклади з багатьох колгоспів України, які показують, що вміле застосування агротехніки, найновіших досягнень агрономічної науки в сполученні з правильною роботою коло організаційно-господарського зміцнення колгоспів, з правильною організацією колгоспної праці дають блискучі наслідки.

Коли хоча б половину цих наслідків ми змогли б дістати по всіх колгоспах України, або по основній масі колгоспів, ми швидко досягли б блискучих наслідків у збільшенні виробництва с.-г. продуктів

поліпшенні матеріального добробуту колгоспників та виконанні всі їхніх зобов'язань перед пролетарською державою.

Ось колгосп „Червоний Чонгар“, Генічеського району. Здав державі минулого року 4,5 тис. центнерів хліба, цього року—11,8 тис., виконав плян більш, ніж на 100%, мав урожайність озимої пшениці минулого року—7 центнерів з га, цього року—14, тоді, як в усіх інших колгоспах даного району картина далеко не така, а по деяких колгоспах є навіть зменшення врожайності проти минулого року. Торік колгосп здав державі пшениці 5 центн. з га, цього року 10½ центн.—більше на 5½ центн.—причому, виробничі і споживчі потреби колгоспу та колгоспників забезпечено цілком. Урожайність жита минулого року мали 5 центн. з га, цього року—8½ центн. з га. І так по всіх культурах.

Члени цієї артілі цілком забезпечені хлібом, оплата трудодня цього року в них чимало збільшилася—3 крб. замість торішніх 99 коп.

Цих успіхів колгосп досяг у наслідок наполегливої боротьби за правильну організацію праці, зокрема, на основі зміцнення колгоспної виробничої бригади.

Колгосп виконав на 100% плян зяблевої оранки, озиму пшеницю засіяно на 70% на чорних парах. Сівбу закінчили 13 жовтня — це ранній строк для південних степів.

Таких колгоспів, як „Червоний Чонгар“ у нас є немало. Ці колгоспи показують, що справа передусім у нас самих, що труднощі в проведенні хлібозаготівель і в збільшенні виробництва сільськогосподарських продуктів, при правильній організації праці, правильній поставі справи у кожному окремому колгоспі, при правильному розгортанні роботи коло організаційно-господарського зміцнення колгоспів — можна подолати швидко і рішуче, можна домогтися величезних наслідків — хоча б і не на 100% того, чого домігся „Червоний Чонгар“, а на 75%.

Скажімо, артіль „Червона Культура“ домоглася збільшення врожайності цього року на півтора рази, а деяких культур — на 70%, рівняючи до минулого року. Це в Хорлівському районі, Одеської області. Тоді як інші колгоспи у цьому районі озимої пшениці мали 6—6½ центнерів з га—цей колгосп дав 8,7 центнерів з га, а міг дати й більше, коли б усю площу засіяв на парах, міг би дати 12—14 центн. з га. Цей колгосп цілком виконав плян хлібозаготівель і всі державні завдання.

Артіль ім. Буденного, Березівського району, виконала плян хлібозаготівель на 115%, м'ясозаготівель—на 100%, картоплезаготівель—на 100% і т. д. Артіль домоглася 1932 р. врожаю озимої пшениці — 19 центнерів з га, ячменю—8,7 центнерів, кукурудзи—15 центнерів. Ця артіль 3 роки передстроково виконує плян хлібоздавання, веде решту колгоспів району за собою, але ще далеко до свого рівня не підтягнула їх.

Про досвід цих кращих передових колгоспів України, яких налічується в нас зовсім не окремими одиницями, треба якнайповніше і найдокладніше розповісти усім іншим колгоспам України з тим, щоб швидше перенести цей досвід до всіх інших колгоспів.

У роботі цих кращих колгоспів, зрозуміло, є ще багато хиб, цих хиб треба позбутися, але в усякому разі їхній приклад показує, що утворення нами швидкого рішучого перелому в поліпшенні керування колгоспами у нас, на Україні, в сироваті швидкого й більшого піднесення виробництва та виконання плянів весняної сівби, у впровадженні агротехніки і т. д. — завдання, що цілком можна розв'язати.

Треба взяти цей досвід кращих, передових, зразкових колгоспів, а такі є в кожному районі,—і зуміти його практично перенести до всіх інших колгоспів, до всієї практики керування колгоспним будівництвом, зуміти під цим кутом поліпшити керування піднесенням колгоспного господарства, організаційно-господарським зміцненням колгоспів.

VI.

Мені здається, що наші агрономічні кадри цілком ще не зрозуміли того значення, яке має боротьба за правильну організацію праці в колгоспах, у впровадженні агротехніки. Коли вони це зрозуміють, залучаться до цієї боротьби енергійніше, міцніше, активно й організовано—то робота над організаційно-господарським зміцненням колгоспів, за збільшення врожайності на основі вкорінення агротехніки розгорнеться набагато краще й успішніше.

Я зовсім не хочу обвинувачувати тільки агрономів у багатьох хибах роботи колгоспів, МТС, які є в нас. Було б неправильно цілком покласти на них відповідальність за ці хиби. Використовують агротехнічний персонал, керівні, партійні, радянські й земельні органи далеко недостатньо. Треба вміти поставити роботу над підвищенням активності й ролі агроперсоналу в боротьбі за організаційно-господарське зміцнення колгоспів, у боротьбі за збільшення врожайності, за збільшення виробництва с.-г. продуктів. Практика й досвід більшості районних організацій показують, що належної уваги агротехнічному персоналові в розумінні залучення його до роботи над зміцненням колгоспів, щоб він разом з нами, у перших лавах міцніше боровся за кращу організацію праці в колгоспах, за збільшення врожайності, за масове вкорінення агротехніки, за підвищення агротехнічної письменності широких мас колгоспного активу й рядових колгоспників—належної уваги до цієї справи нема.

І з боку агрономічних кадрів ця увага також не виявляється належною мірою. Агрономи сидять чи, правильніше, відсиджуються в канцеляріях, часто формально виконують доручену роботу, заповнюють довжелезні зведення, надсилають їх до вищих органів і більше нічого не роблять. Треба, щоб уся маса агрономічних кадрів, і передусім передова її частина, зрозуміла, що з таким станом, недостатньою активністю агрономічних кадрів у боротьбі за вкорінення агрономічних заходів, за підвищення врожайності, за поліпшення організації праці—треба покінчити. З нашого боку, з боку партійних, радянських і земельних органів, треба вжити до цього всіх заходів, і передусім це справа Наркомзему. Ми повинні зверху донизу вжити всіх заходів для того, щоб підвищити роль і активність агрономічних кадрів і взагалі спеціалістів сільського господарства в проведенні тих найважливіших заходів, про які я тут говорив.

Ми маємо, товариші, — треба заявити про це цілком одверто, — серед агрономічних кадрів певну частину контрреволюційних елементів, які провадять активно антирадянську й антиколгоспну роботу. Треба прямо сказати, що націоналістично-петлюрівські й всякі інші контрреволюційні настрої, які ніколи цілком не віджили серед частини української інтелігенції, тепер трохи пожвавилися і це стосується також до частини наших агрономічних кадрів. Клясовий ворог провадить шалено жорстоку боротьбу проти хлібозаготівель, проти всіх наших заходів до піднесення сільського господарства; чужі, контрреволюційні елементи пролізли в багатьох місцях до колгоспів, пролізли до земельних апаратів, МТС і радгоспів. Подібного роду елементи провадять шкідницьку роботу в МТС і радгоспах над

підривом і розкладом колгоспів, намагаючись звезти нанівець всі заходи радянської влади й партії в справі перебудови та піднесення сільського господарства на соціалістичних засадах, на основі наймогутнішої в світі передової техніки. Завдання всієї основної маси агрономічних кадрів, на чолі з передовою, кращою частиною агрономів—своїми силами дати рішучу відсіч цій петлюрівській і іншій контрреволюційній наволочі, яка гніздиться в лавах агрономічної інтелігенції.

Наше спільне з вами завдання—у перебігу боротьби за зміцнення колгоспів, за поліпшення організації праці на колгоспних і радгоспних ланах, за збільшення врожайності на основі широкого масового впровадження агротехніки,—нещадно відкинути й розбити вщент всю цю петлюрівську наволоч, всі ці контрреволюційні елементи, що, прикриваючись званням агронома та кого б там не було, провадять дезорганізаторську, шкідницьку роботу. Наше спільне з вами завдання — розбити контрреволюційну агітацію, спрямовану проти колгоспного будівництва, проти завдань, що їх поставили комуністична партія й радянська влада.

Завдання піднести врожайність, впровадити агротехніку в колгоспи та радгоспи, завдання поліпшити організацію праці у колгоспах—це завдання політичні. Виконання цих завдань натрапляє на шалений, лютий опір клясового ворога, який поставив усе на карту, щоб зірвати соціалістичне будівництво в СРСР. Не можна підходити до цієї справи аполітично. Для кого треба збільшувати врожайність, для кого дати більше хліба? Для соціалістичної держави, для колгоспу, що є основна складова частина нашої соціалістичної країни в боротьбі проти всіх тих контрреволюційних капіталістичних сил, які намагаються підірвати й поглинути соціалістичну державу. Так треба ставити питання. Той, хто ставитиме питання аполітично—той взагалі ніякої врожайності на соціалістичних ланах не підносить, ніякої агротехніки не запроваджуватиме.

Ці питання треба поставити дуже різко перед агрономічними кадрами України.

Передові верстви агрономів повинні самі перед собою поставити ці питання з тим, щоб повести за собою всю масу агрономів та техніків сільського господарства, піднести її питому вагу в тій боротьбі, яку ми провадимо за зміцнення колгоспів, за збільшення виробництва с.-г. продуктів.

Коли ваша нарада в цьому напрямі опрацює ряд практичних, конкретних організаційних заходів і звернеться з відповідним конкретним закликом до всіх інших агрономічних кадрів, яких на нараді немає, то від неї, від цієї наради, буде дуже й дуже велика користь.

Перед нами в даний момент стоїть вельми серйозне завдання—зміцнити наше політичне керівництво на селі. Клясовий ворог чинить нам тепер на цій ділянці шалений опір. Ми маємо тепер чергове загострення клясової боротьби на селі навколо хлібозаготівель. Контрреволюційні ворожі сили намагаються на цій ділянці—на ділянці боротьби за хліб, завдати нам удару. Вони та їхні активні посібники, часто-густо з партквитком у кишені, ставлять собі завдання підірвати справу піднесення сільського господарства в СРСР, підірвати заходи партії і уряду до збільшення виробництва с.-г. продуктів, а той хліб, що його цього року вже зібрано, вони намагаються не дати мобілізувати для виконання плану хлібозаготівель, намагаються розпорозити його, згноїти, сховати, затаїти від держави.

Ми повинні зламати опір клясового ворога, а це означає потребу значно зміцнити й поліпшити наше політичне керування на селі. Цього треба досягти зміцненням наших керівних кадрів у кожному районі і МТС, підвищенням політичної клясової пильності наших партійних і радянських організацій на селі, застосуванням рішучих і нещадних заходів, щоб придушити куркульську контрреволюційну шкідницьку роботу.

Робота, яку ми провадимо, щоб зміцнити наше організаційно-політичне керування на селі, має на меті так поставити це керування, щоб у кожному колгоспі, на основі належної зацікавленості колгоспників у наслідках усупільненого виробництва, на основі піднесення їх виробничої активності — забезпечити найповніше використання всіх місцевих ресурсів і можливостей, щоб збільшити виробництво.

VII.

Підходячи до висвітлювання перебігу готування весняної сівби 1933 року, треба визнати, що ця робота в нас іде поки дуже погано. Часу лишилося надто мало: починається січень, за ним — лютий, а в березні в південних районах уже починають сіяти — тут, на Харківщині, сіяти починають на початку квітня. Лишається 2—3 місяці — строк дуже невеликий. Весна не тільки „не за горами“, а просто вже на порозі. Якщо у нас так готуватимуться до весняної сівби, як готувалися досі, то не доводиться й сподіватися на виконання завдань, що стоять перед нами. Тим то треба негайно утворити в цій справі швидкий корінний перелім, максимально посилити роботу на всіх ділянках готування до весняної сівби.

Тепер на місцях партійні й радянські організації працюють у справі хлібозаготівель. Це справа першорядної ваги. Нам треба забезпечити цілком постачання хліба робітничій клясі і Червоній армії. Доти, поки цілком не виконано річного пляну хлібозаготівель, це завдання буде найголовнішим і вирішальним. Але одночасно з посиленням боротьби за хліб треба заходитись як слід навколо тієї ж боротьби за збільшення виробництва хліба, за збільшення врожаю 1933 року.

Не можна ніяк прстиставляти роботу коло готування до весняної сівби хлібозаготівлям. Треба вміти сполучати цілком боротьбу за мобілізацію врожаю цього року, щоб виконати державний плян хлібозаготівель, з роботою коло зміцнення колгоспів і збільшення виробництва хліба. Боротьба за хліб, яку ми тепер провадимо, повинна допомогти нам найкраще організувати готування до сівби, зважаючи на те, що в перебігу цієї боротьби ми викрили багато куркульських контрреволюційних прихвостнів, що залізли до колгоспів, МТС і радгоспів, і дати їм належну відсіч.

Додаткові труднощі в проведенні весняної сівби вимагають від нас додаткової мобілізованості, додаткового напруження сил. Такої додаткової мобілізованості, такого напруження сил ми саме констатувати ще не можемо. Хлібозаготівлі відбуваються гірше, ніж слід би. До готування сівби теж як слід не взялися.

Ми повинні знайти в себе додаткові сили, забезпечити додаткове папруження їх, щоб не тільки не послабивши, а навпаки, посиливши боротьбу за хліб — разом з тим розгорнути потрібну найширшу роботу для готування до сівби.

Мобілізація насіння і підготування його до сівби, яровізація, надрання сівба, виконання пляну сівби за найкоротші строки — все це треба запровадити в життя, бо від вчасного і цілковитого здійснен-

ня заходів залежить урожай 1933 року. Роботи тут дуже багато. Треба забезпечити цілковите завантаження механічної й живої тягової сили, домогтися максимального ефекту у використанні її, відремонтувати всі трактори, підготувати коня до весни, мобілізувавши всі можливі кормові ресурси.

Навколо всього цього потрібна колосальна організаторська робота. Це робота не така, яку можна провести за кілька днів. На цю справу потрібно кілька місяців наполегливої, невпинної роботи, щоб у кожному колгоспі, в кожній колгоспній бригаді підійшли до питання готування до весни по-господарському. Все це потребуватиме величезної організаторської роботи, яку ми повинні почати негайно, інакше ми спізнаємося. За місяць такої роботи, яка повинна забезпечити могутнє виробниче піднесення в колгоспних масах—не розгорнеш, її вже треба було почати, але в наслідок нашого несерйозного ставлення, її ще не розгорнуто. З цією бездіяльністю треба покінчити негайно.

Візьмемо ремонт тракторного парку. На 25-ХІІ-32 р. відремонтовано тільки 6% тракторів, які треба відремонтувати. Це цілковитий скандал. Ми одержали для сільського господарства України, не рахуючи радгоспів, величезну кількість механічної тягової сили—40 тисяч тракторів, 600 тисяч механічних залізних коней, а використовуємо цю нову величезну базу передової, найвищої в світі техніки дуже погано, тому що як слід до цієї справи не беремося, а класовий ворог користує з нашої бездіяльності, пролазить до колгоспів, дезорганізує, підриває використання тракторів, зриває вчасне постачання тракторам запасних частин, потрібні запасні частини ховає, засовує в інші місця тощо. Зрозуміло, за такої бездіяльності класовий ворог дістає велику волю дій.

До весни треба поставити в борозну кожну одиницю тягла на роботу, забезпечити її 100% завантаженням, використати багато літше, не так ганебно, як використали восени, коли я сам бачив, як трактор дає на день 0,8 га. Треба вчасно і як слід відремонтувати трактори, щоб такої ганьби більше не припускати. Треба розгорнути боротьбу за вчасний і високоякісний ремонт, а цієї боротьби в районах, МТС та й в областях ми не бачимо. Якщо так триватиме, то ми весну провалимо. Але ми цього припустити не можемо й не повинні аж ніяк—треба негайно домогтися рішучого перелому, розгорнути роботу коло проведення всіх заходів, про які тут говорилося.

Тут присутні директори МТС. Роля МТС у виконанні цих завдань, в організаційно-господарському зміцненні колгоспів, в збільшенні виробництва с.-г. продуктів—надзвичайно велика. Але треба заявити цілком різко, без всіляких чемних компліментів—нам непотрібні тут чемні компліменти,—що керівники і агрономи МТС працюють погано. Що не такої роботи ми від них сподіваємось—і з погляду використання тракторного та автомобільного парків, які вони мають у своєму розпорядженні, і з погляду керування МТС справою організаційно-господарського зміцнення колгоспів. Треба налагодити правильні стосунки з колгоспами і належне керування ними від МТС, які повинні здійснювати вплив пролетарської держави на колгоспи, у щільному погодженні з цілковитим використанням ресурсів і можливостей кожного колгоспу. Треба почати рішучу боротьбу проти підмінювання міцного більшовицького керування голим бюрократичним адмініструванням колгоспами, на що часто-густо збиваються багато керівників МТС і багато районників.

Треба домогтися докорінного зміцнення роботи МТС. Тепер при МТС утворюють політвідділи. Спочатку їх утворюють в районах Степу, а наприкінці року в усіх МТС України і СРСР. Ці політвідділи будуть укомплектовані міцними перевіреними організаторами. Навіщо їх утворюють? Щоб посилити політроботу й політкерування на селі, щоб забезпечити нещаднішу відсіч агентурі клясового ворога, щоб поліпшити організаційно-політичне й господарське керування колгоспами. Але директори МТС не повинні з початком готування до весни чекати на ці кадри, які прийдуть працювати до політвідділів. Треба до себе поставити більше вимог, треба самим мобілізуватися на посилення роботи.

Кожний член партії, кожен працівник радянського апарату й земельних органів повинен поставити до себе збільшені бойові революційні вимоги, щоб виконати завдання, що стоять перед нами в готуванні до весняної сівби, в зміцненні радгоспів і колгоспів, в поліпшенні організації праці в соціалістичному сільському господарстві, в збільшенні виробництва сільсько-господарських продуктів. Щоб ці завдання виконати, треба працювати багато міцніше й краще, ніж ми працювали досі.

І. Л. Злотнік

На фронті радянської охорони здоров'я *)

І.

Радянська охорона здоров'я з'являється величезним чинником розвитку соціалістичного будівництва.

У постановах XVII партконференції підсумки соціалістичного будівництва за першу п'ятирічку і, як наслідок цього, зміни в соціальному здоров'ї людности схарактеризовано дуже виразно й яскраво.

„Наслідком здійснення більшовицьких темпів соціалістичного будівництва і ліквідації в основному паразитичних клас уже в першій п'ятирічці ліквідуються ґрунт і джерела експлуатації людини людиною, зростає, нечуваними для капіталістичних країн темпами, народній прибуток, знищено безробіття і злидні (павперизм), знищуються „ножиці цін“ і протилежність між містом і селом, зростають з кожним роком добробут і культурний рівень робітників та трудящих селян, зменшується смертність і швидко збільшується число людности СРСР...“

Звернувшись до основних підсумків щодо України, натрапляємо на такі дані: людність України збільшилась до 31403 тис. чол. 1931 р. проти 27,319,8 тис. чол. 1913 р., міська людність збільшилась наприкінці 1931 р. на 33% проти 1913 р. Але, якщо в буржуазних країнах збільшення міської людности завжди поєднується з погіршенням житлових умов для пролетаріату, то в наших, радянських умовах, разом із зростанням промисловости і зростанням міст зростає житлова й комунальна справа.

У капіталістичних країнах житлова справа це знаряддя додаткової експлуатації, в нас „будівництво міст забезпечує підвищення культурного рівня, охорону здоров'я трудящих, збільшує продукційність праці і звільняє жінку-робітницю від тягару домашнього господарства“.

Житловий фонд на Україні збільшився з 29,178 т. кв. м 1913 р. до 39 505 т. кв. м 1932 р. У містах житлове будівництво (у тисячах кв. м) йшло так: з 1919 р. до 1927 р.—1716 т. кв. м; за 1927/28 р.—1.876 т. кв. м; за 1929/30 р.—6,602 т. кв. м, цебто за останні два роки житлове будівництво збільшилось більше, ніж у три рази проти попередніх двох років.

Поряд зі зростанням комунальної житлової справи розвивалось громадське харчування—другий величезний соціально-гігієнічний чинник. 1932 р. працює 8.511 їдалень для робітників; у радгоспах і МТС є 1484 постійних їдалень і 2.796 пересувних, а також є близько 4.000

*) На обговорення.

ідалень у колгоспах. Щоб поставити громадське харчування на науковий ґрунт (програма партії) в системі Наркомздорів'я організовано науково-дослідчі інститути харчування. Число лікарів-дієтиків 1932 р. збільшилося до 145 проти 27—1928 р.; харчових аналізів зроблено 1931 р. 72 тисячі.

Основні соціально-гігієнічні проблеми, яких у капіталістичному суспільстві не можна розв'язати, бо „поки існує капіталістичний спосіб виробництва, доти безглуздо розв'язувати окремо житлове або яке-небудь інше громадське питання, що стосується долі робітника. Ці питання можна розв'язати, тільки знищивши капіталістичний спосіб виробництва, та присвоєння робітничою клясою всіх засобів життя та знарядь праці“ (Енгельс „Житлове питання“) — в умовах диктатури пролетаріату розв'язуються в міру зростання соціалізму.

Тов. Куйбишев у своїй доповіді на XVII партконференції підкреслив, що: „Ми повинні будемо в межах другої п'ятирічки значно більше й повніше задоволити пролетарську людність у найважливіших індустріальних районах житловою площею і створити цілу мережу установ колективного обслуговування побутових потреб (загальні ідальні, дитячі кімнати й захистки, клуби, пральні тощо)“.

За другого п'ятиріччя основні соціально-гігієнічні проблеми розв'язуватимуться ще хутчішими темпами „На основі ліквідації паразитичних клясових елементів та загального зросту народнього прибутку, що йде цілком до розпорядку трудящих, має бути досягнуте значно швидше піднесення добробуту робітничих і селянських мас і при тім рішуче поліпшення всієї житлової й комунальної справи в СРСР. Конференція вважає, що забезпечення населення основними споживчими товарами і в тім числі предметами харчування повинно на кінець другої п'ятирічки збільшитись не менш як в 2-3 рази проти кінця першої п'ятирічки“ (3 резолюції XVII партконференції).

Зміни соціально-гігієнічних умов, розв'язання проблем оздоровлення трудящих у нас не обмежено тільки організацією матеріальної бази. Суть тут у тому, що за диктатури пролетаріату робітнича кляса знищує експлуатацію. На другу п'ятирічку партія поставила політичне завдання: „остаточно ліквідувати капіталістичні елементи і кляси взагалі, цілком знищити причини, що створюють клясову різницю та експлуатацію, подолати пережитки капіталізму в економіці і в свідомості людей, перетворити всю трудящу людність країни на свідомих і активних будівників безкласового соціалістичного суспільства“ (3 резолюції XVII партконференції).

Ліквідацію експлуатації за диктатуру пролетаріату поєднано з ліквідацією безробіття, з перетворенням праці з підневольної у справу чести, слави і геройства. Умови праці оздоровлюються—закони про охорону праці взагалі, охорону праці жінок та дітей зокрема, зменшення робочого дня—семигодинний робочий день, реконструкція фабрик і заводів, будівництво нових фабрик та заводів за найновішою технікою з застосуванням всіх вимог охорони й безпеки праці. Реконструються умови побуту, культура стає досягненням широких трудящих мас.

Цього всього не досягнути в умовах капіталізму. Оздоровлення праці й побуту трудящих починається тільки з моменту переходу влади до пролетаріату.

Радянська охорона здоров'я, починаючи другу п'ятирічку, має величезні досягнення як у розвитку медикосанітарної мережі, так і в галузі поліпшення соціального здоров'я. Медико-санітарна мережа за 1 п'ятирічку дуже збільшилась, що видно із поданої далі таблиці.

Динаміка основних медико-санітарних установ за роки 1 п'ятирічки

№ за порядком	Роди медсан-установи	Абсолютна кількість на кінець року					На % до 1928 р., прийнятого за 100			
		1928	1929	1930	1931	1932 (за планом)	1929	1930	1931	1932
1	Поліклініки . . .	221	248	296	355	379	112,2	133,9	161,1	171,5
2	Амбулаторії . . .	2121	2234	2367	2655	2803	105,3	111,6	125,2	132,2
3	Пункти першої допомоги (пост.)	432	601	790	1267	1695	139,1	182,9	193,3	371,5
4	Ліжка в сомат. лікарнях	30932	33018	38830	46575	57751	106,7	125,5	147,3	186,7
5	Санбакляборат.	124	146	174	213	300	117,7	140,3	171,8	241,9
6	Малірийні станції	25	25	28	34	34	104,0	112,0	136,0	136,0
7	Дезинфекц. пункти	58	82	—	151	285	141,4	—	269,3	491,4
8	Будинки санкульт.	25	33	36	67	68	132,0	144,0	268,0	276,0
9	Райсанпросвітбаза	87	97	—	112	265	111,5	—	128,7	304,6
10	Консультації . . .	502	524	541	632	764	104,4	197,8	125,9	162,2
11	Ліжка в сез. яслах	43404	63205	—	754203	1509100	150,2	—	1737,6	3476,9
12	Ліжка в пост. яслах	8311	11652	17143	32719	115034	140,2	206,3	393,7	1384,1
13	Тубдиспансери . .	118	118	124	142	183	100,0	105,1	120,3	155,1
14	Вендиспансери . .	103	105	108	138	173	102,9	104,9	134,0	168,0
15	Ліжка в сомат. санат (без УЧХ)	1401	1983	2372	2558	4972	141,5	169,3	182,6	354,9
16	Зубкабінети . . .	392	1015	1096	1252	1461	113,8	122,9	140,4	163,8
17	Рентгенустанови .	128	145	—	189	190	113,3	—	147,7	148,4

З поданої таблиці видно, якими високими темпами зростала медико-санітарна мережа за першу п'ятирічку. Тут особливо характерно те, що профілактичні установи зростали порівняно вищими темпами проти інших установ. Але, ця таблиця ще цілком не виявляє розвитку охорони здоров'я за першу п'ятирічку,—тут треба врахувати і якісні зрушення, а саме реорганізацію мережі в систему єдиного диспансера, організацію медсанцехів на підприємствах, санстанцій, промсанстанцій тощо. Широко розгорнулась санітарна робота, щепіння й оздоровчі установи.

Зміни в соціальному здоров'ї трудящих можна ілюструвати так: приріст людности в УСРР вищий, ніж у буржуазних країнах. Приріст людности пересічно за 1929—1932 р. становив в УСРР 15,4 на тисячу людности, в Англії—3,0, Німеччині—5,0, Латвії—10,7, Франції—0,4. В УСРР пересічна тривалість життя людности робочого віку збільшилась. Дитяча й загальна смертність зменшилась темпами далеко вищими, ніж у капіталістичних країнах.

Такі короткі підсумки першої п'ятирічки в галузі охорони здоров'я.

Ряд партійних і урядових постанов в окремих питаннях охорони здоров'я і в цілому про напрям роботи („про медичне обслуговування робітників і селян“ ЦК ВКП(б) від 18/XII 1929 р.) створили величезні зрушення в роботі органів охорони здоров'я, загострили класову лінію, піднесли справу поліпшення побутового обслуговування трудящих на принципову височінь.

У другій п'ятирічці, разом з остаточною ліквідацією капіталістичних елементів і клас, разом з цілковитим знищенням причин, які створюють класову різницю та експлуатацію, разом з подоланням пере-

житків капіталізму в економіці і свідомості людей, знищуються соціальні причини, що спричиняли захворювання.

Енгельс у своєму творі „Становище робітничої класи в Англії“ дуже виразно й яскраво викрив соціальні причини збільшеної захворюваності робітників і довів, що умови капіталістичного виробництва й розподілу, безмежне прагнення пануючих клас вистомкувати додаткову вартість спричиняють захворювання—лихо людства й неминухий супутник експлуатації.

У другій п'ятирічці постають величезні перспективи зменшення захворюваності, бо будуть знищені остаточно причини її.

Наявність таких перспектив аж ніяк не означає, що оздоровлення країни буде йти самопливом, навпаки, це передбачає напружену роботу всієї медичної організації, всієї системи охорони здоров'я, щоб ті передумови та умови оздоровлення, що в нас є, максимально та з найбільшим ефектом використати.

Основні завдання, що їх поставила XVII партконференція перед усіма трудящими, визначають і завдання охорони здоров'я у другій п'ятирічці.

Ліквідація причин, що створюють експлуатацію, значне збільшення добробуту трудящих, завершення реконструкції всього народного господарства, перевиховання всіх трудящих і перетворення їх на свідомих будівників соціалізму ставлять перед системою охорони здоров'я завдання так побудувати свою роботу, так поєднати окремі елементи своєї діяльності, щоб у процесі роботи надати домінуючого положення елементам оздоровлення над елементами охорони здоров'я в міру виживання, на базі переможного соціалістичного будівництва соціальної патології.

Система охорони здоров'я переходить на новий ще вищий ступінь: гігієнічна, нормативна робота стає домінуючою.

ЦК ВКП(б) у постанові про медкадри зазначив: „вважати за потрібне зміцнити й розвинути в системі наукових установ Наркомохорони здоров'я інститути соціальної гігієни, комунальної санітарії, гігієни праці і професійних захворювань, поліпшивши викладання санітарно-гігієнічних дисциплін, встановити за обов'язкове, щоб студенти перших курсів всіх факультетів, медвишів і технікумів обов'язково вивчали найпростіші методи санітарних дослідів. При цьому ЦК виходить „з потреби соціалістичної реконструкції санітарно-гігієнічних умов праці й побуту робітників і реалізації як першочергового завдання проблеми чистоти“.

Друга п'ятирічка значно збільшує передумови для соціалістичної реконструкції умов праці й побуту, отже, органи охорони здоров'я повинні відповідно до цього перебудувати свою роботу.

Проте, цим не зменшується значення й роля лікувальної мережі, яка відіграє й відіграватиме велику роль в справі зменшення захворювань.

Постанова Раднаркому, покладаючи на Наркомат охорони здоров'я обов'язок складати плани широких оздоровчих заходів і контролювати їх виконання, по суті накреслює вже той поворот, про який ми згадували вище.

Виходячи з зазначених двох положень, ми спробуємо далі накреслити основні завдання, що стоять перед органами охорони здоров'я у другій п'ятирічці.

II.

Радянська охорона здоров'я, у протилежність капіталістичній, забезпечує безплатну кваліфіковану й загальноприступну допомогу, дає синтезу заходів для оздоровлення праці й побуту.

Соціалістична охорона здоров'я дає синтезу соціального та біологічного підходу до хворого. Не лікувати тільки хворобу, а—хворобу в індивідуума, який перебуває в певному соціальному оточенні, в конкретних умовах праці й побуту.

Радянська охорона здоров'я дає синтезу лікувально-профілактичних і санітарно-гігієнічних заходів. Радянська охорона здоров'я дає синтезу-вузької спеціалізації та аналізу всього хорого в цілому.

Всього цього можна досягнути в системі єдиного диспансера. Глибоко помиляються ті, хто відводить єдиному диспансерові місце тільки розподільника медико-санітарних благ. Цю функцію виконує єдиний диспансер, але це функція часткова, її може виконати й поліклініка. Єдиний диспансер, провадячи диспансеризацію разом з соціальною профілактикою, стає соціалістичною формою охорони здоров'я, де сполучається єдність медично-санітарного обслуговування, єдність заходів для оздоровлення праці й побуту, плянові засади роботи з профілактичним напрямом.

Останнього часу з'явились тенденції вважати, що єдиний диспансер себе вижив, що на другу п'ятирічку він уже не може залишитися як форма й система організації охорони здоров'я. Проте, єдиний диспансер, як соціалістичну форму охорону здоров'я, практика перетворила і виправдала. Звідки ж ідуть ці намагання відразу ліквідувати єдиний диспансер? Треба визнати, що це намагання продиктовано відірваністю від безпосередньої практичної роботи; крім того, це—натиск лікаря кустаря-одиначки, який ще не навчився працювати пляново в колективі, під контролем, а вважає за краще працювати сам без обмеження плянами та контролем.

Ці спроби ліквідувати єдиний диспансер повинні дістати рішучу відсіч, бо вони ведуть до того, щоб знов вернутися до розпорошеної мережі, яка працює без єдиного пляну і спрямованости.

У другій п'ятирічці перед органами охорони здоров'я стоїть завдання—перетворити можливості оздоровлення в дійсність,—для цього потрібні не тільки кадри й матеріальна база у формі певної медично-санітарної мережі, але й певна організаційна форма, яка гарантувала б, що всі засоби охорони здоров'я будуть скеровані на оздоровлення умов праці й побуту. Єдиний диспансер—і є та організаційна форма, що все це забезпечує виконати.

Єдиний диспансер викристалізувався за реконструктивного періоду і оформився за періоду розгорнутого соціалістичного наступу, коли проведення чіткої пролетарської лінії охорони здоров'я стало за основну умову виконати завдання, що стоять перед охороною здоров'я. Організація медсанпехів—провідної ланки в єдиному диспансері—ще більше підкреслила й висунула основну цілеспрямованість єдиного диспансера на зменшення захворюваности, на збільшення продукційности праці.

Після цього спроби дискредитувати ідею єдиного диспансера затушковуванням, що в єдиному диспансері, мовляв, провадять тільки паперову бюрократичну диспансеризацію, а в окремих розпорошених диспансерах матимемо справжню диспансеризацію, стверджує те, що ми вище зазначили,—ці спроби є наслідок одірваности від практичної роботи, наслідок тиску дрібнобуржуазної стихії.

Отже, схему організації охорони здоров'я у другій п'ятирічці ми собі уявляємо так. У великих промислових містах всю медичну допомогу побудовують на основні її районування. Це не виключає централізації деяких видів допомоги. Захоплення централізацією треба визнати за недоцільне. Позалікарняну допомогу, а з лікарняної допомоги пологодопомогу, невідкладну хірургічну допомогу, дитячу інфекційну треба безумовно районувати.

Організацію в районі ми собі уявляємо так: на підприємствах організують медсанцехи й медпункти, залежно від розміру підприємств, у великих житлоблотах організують житлові медпункти, а всі види позалікарняної допомоги концентрують у районній поліклініці — базі районного єдиного диспансеру. В склад цього диспансеру входить санітарна станція, як комплексна санітарна установа, ясла, консультація, оздоровчі майданчики і всі інші лікарні й санітарні установи.

У великих промислових містах організують централізовані ті види стаціонарної допомоги, які не мають, поперше, характеру негайної допомоги, подруге, мають бути подані висококваліфікованим персоналом і потребують особливо спеціального устаткування.

У сільсько-господарському секторі систему організації ми собі уявляємо так: у районному центрі концентрують всі види спеціальної і кваліфікованої медичної допомоги як стаціонарної, так і позалікарняної в районному єдиному диспансері: на периферії районний диспансер має свої філії. Периферійні диспансерні дільниці теж організують не за принципом територіальних дільниць, а за виробничим принципом — при великих провідних господарських одиницях — радгоспах, МТС, колгоспах. Це усуне знеосіблення і зрівнялівку, що ми їх зараз до певної міри маємо, в справі обслуговування провідних господарських одиниць.

Якщо охорона материнства й дитинства поки ще перебуває у примітивній формі на селі, то ще менше можна говорити про санітарну організацію ОЗДП. Завдання в тому, щоб санітарну організацію ОЗДП з районного центру присунути на село безпосередньо. Для цього майбутні дільниці єдиного диспансеру повинні будуть мати відповідний склад працівників.

III.

Переходячи до принципів побудування й перспектив розвитку окремих галузей медичного обслуговування, зупинимося на важливіших елементах.

А. Проблема санітарного оздоровлення країни. Щодо санітарного стану країни, то царат залишив нам важку спадщину. Наявність водопроводної мережі тільки в декількох великих містах, ще менша кількість каналізованих міст, погано поставлена в інших містах справа асенізації, низькі норми житлової площі для трудящих, бруд та антисанітарія в містах та селах, надзвичайно низький рівень санкультури і здебільшого цілковита санітарна неписьменність люду — все це сприяло розвитку інфекційних та пошесних захворювань, за якими царська Росія посідала одно з перших місць серед капіталістичних країн. Досить зазначити, що навіть у найбільших містах України, як Харків, Київ, Одеса, Дніпропетровське — водопроводна та каналізаційна мережа в основному охоплювала тільки центри, де жила буржуазія, у пролетарських районах була найпримітивніша, погано устаткована асенізація, а водогону зовсім не було.

За часів імперіалістичної війни та інтервенції санітарний стан країни ще більше погіршився, наслідком чого надзвичайно поширились пошесні захворювання. Радянській охороні здоров'я, ще недосить на той час зміцнілої, в перші роки свого існування довелося винести на своїх плечах важку боротьбу з пошестями і проробити величезну роботу для створення нової соціалістичної системи радянської охорони здоров'я. Успіхові цієї роботи сприяли величезне будівництво у житло-комунальній і соціально культурній галузях і загальне підвищення культурного рівня трудящих на базі соціалістичного будівництва. Наслідком всіх цих заходів ми маємо велике зменшення інфекційних та пошесних захворювань проти дореволюційного періоду.

Але треба підкреслити, що ні санітарного стану країни, ні показників рівня окремих захворювань ще не можна вважати для нас за задовільні. Бурхливі темпи індустріалізації країни власно диктують потребу цілком санітарно оздоровити країну, швидко ліквідувати пошесні захворювання, які все ще завдають багато шкоди всьому народньому господарству.

Санітарно-епідемічне оздоровлення цілої країни, а промислових районів насамперед, встають перед нами у другій п'ятиріччі як першочергове завдання. Ми повинні поставити собі завдання—остаточно ліквідувати ті інфекційні захворювання, проти яких ми у достатній мірі науково озброєні, застосовуючи методи санітарного оздоровлення й медичного впливу. До цієї групи належать такі захворювання, як віспа, паразитарні тифи, гостро-шлунково-кишкові інфекції. Щодо решти інфекційних захворювань, особливо дитячих, то ми теж повинні значно зменшити їх.

Отже, у системі охорони здоров'я треба широко розгорнути такі заходи санітарно-профілактичного порядку як щеплення, дезинфекція, боротьба з бацилоносіями тощо, забезпечення шпиталізацією інфекційних хворих. Матеріальну базу для санітарного оздоровлення, а також і для епідеміологічного, підводить все соціалістичне будівництво; органи охорони здоров'я повинні зуміти ці можливості використати й перетворити їх у дійсність. З цього погляду набирає особливого значення запровадження санітарного мінімуму, проведення роботи для ліквідації санітарної неписьменності і для підвищення рівня санітарної культури трудящих. Межі санітарного мінімуму поступово повинні поширюватися, дійшовши до санітарного максимуму. Поряд з цим до всієї системи охорони здоров'я ставитимуть величезні вимоги в галузі гігієнічного нормування й санітарного контролю комунальної й житлової справи, що все більше і більше поширюється, виробництва харчових продуктів і установ громадського харчування та установ обслуговування побутових потреб трудящих.

Щоб здійснити ці завдання, треба створити в системі єдиного диспансеру потужну санітарну організацію, в функції якої мають входити:

1. Безпосередня боротьба з пошесними та інфекційними захворюваннями, впливаючи на проведення загальних заходів оздоровчого характеру і провадячи профілактичні заходи.

2. Здійснення санітарного догляду й санітарного контролю, консультація відомств у справі застосування різних заходів оздоровчого характеру (комунальне й житлове будівництво, громадське харчування тощо).

3. Організація й догляд за проведенням санітарного мінімуму. Організація й керівництво санітарною освітою та підвищенням санітарної культури.

Основна організаційна форма санітарної організації—санітарна станція, яка становить собою комплексну організацію, об'єднуючи в собі всі елементи і всі функції санітарно-епідеміологічної справи. В склад її входять: санбаклабораторія, дезустаби, загони для боротьби з окремими пошесними та інфекційними захворюваннями як загального, так і місцевого характеру, санбюро тощо. Санстанція керує всіма периферичними уставами й осередками, що провадять санітарно-епідемічну роботу в районі розташування санстанції.

У плані передбачається санстанції трьох типів: міські центральні, міські районні (у великих містах) і районні для обслуговування адміністративного району в цілому. Останні санстанції мають бути розташовані в адміністративному або енергетичному центрі району, щоб найбільше наблизити їх до обслуговування великих підприємств, радгоспів, МТС, колгоспів. В окремих випадках, при значній віддалі великого радгоспу, МТС або підприємства від санстанції, треба там організувати санітарний осередок.

Наявні 40 міжрайонні станції зберігають свої функції, доки не організують райсанстанцій у цих районах; потім найпотужніші міжрайонні станції мають перетворити в інститути, а решту—в районні або міські станції, залежно від розташування їх.

Конкретні завдання, що стоять перед санорганізацією у другій п'ятирічці,—цілковита ліквідація одних пошесних захворювань, гостре зменшення інших пошесних та інфекційних захворювань і боротьба за чистоту. Безпосереднім ефектом цього має бути зменшення числа днів тимчасової непрацездатності тільки через пошесні та інфекційні захворювання приблизно на 25%. Наслідком проведення широких заходів оздоровчого характеру (житло-комунальне будівництво, раціоналізація громадського харчування тощо), наслідком підвищення загального добробуту трудящих мас мають значно зменшитися і всі інші захворювання, як наприклад, захворювання органів травлення, серця, нервової системи тощо. Число днів тимчасової непрацездатності має відповідно зменшитися до кінця другої п'ятирічки, приблизно, удвоє.

Досягнення цього забезпечується проведенням загальних заходів оздоровчого характеру (житло-комунальне будівництво, громадське харчування тощо), на яких ми тут зупинятися не будемо, так і проведенням спеціальних протипошесних заходів. Відповідно до поставлених завдань у плані треба передбачати: число санітарних станцій довести 1937 року до 400 одиниць (100 в індустріальному секторі і 300 в сільсько-господарському) замість наявних 120 станцій 1932 року (44 в індустріальному секторі і 76 в сільському); відповідно має збільшитися й число сан.-бак. лабораторій і дезпунктів. Число самостійних дезстанцій треба збільшити з 5 одиниць 1932 р. до 34—1937 року.

Щоб мати можливість цілком шпиталізувати гостроінфекційних та пошесних хворих, число заразних ліжок треба в перші роки другої п'ятирічки гостро збільшити, щоб зменшити їх у міру ліквідації пошесних та інфекційних захворювань, довівши їх до 20600 наприкінці 1937 року.

Один з найефективніших заходів боротьби з пошесними та інфекційними захворюваннями—це імунізація. У другій п'ятирічці треба накреслити широкий розвиток і запровадження масових щеплень, при чому максимального розвитку ці заходи наберуть у перші роки п'ятирічки для радикальної боротьби з інфекційними та пошесними захворюваннями. Наприклад, 1932 року проведено майже поспільне щепіння віспи, надалі треба щороку прищеплювати віспу всім новонародженим, а 1937 року треба ревакцинувати всіх, що їм прищеплювали

віспу 1931 й напочатку 1932 р. Щодо дифтерії, накреслено максимальне число прищеплень зробити 1933 р. (до 4,3 мільйона) з тим, щоб 1936 і 1937 р. зробити ревакцинацію. Щодо шкарлятини накреслено 1933 р. зробити 1,5 млн. щеплень, а потім щорічно по 1 млн.

На підставі цього загальна потреба на санітарних лікарів для Наркомздоров'я та інших відомств дорівнюється, приблизно, 6.700—6 800 при наявності 1932 р. 1.047 лікарів. Таке значне збільшення постає з поданої вище потреби—створити потужні санітарні організації для забезпечення проведення всіх оздоровчих заходів взагалі і зокрема заходів санітарно-епідемічного порядку.

Б. М'єдичне обслуговування трудящих. Завдання лікувально-профілактичної мережі на другу п'ятирічку максимально профілактизувати свою роботу, підвищити технічний рівень установ, поліпшити якість обслуговування, забезпечити правильний догляд хорих, застосовуючи всі найновіші досягнення медичної науки, створити культурний затишок для хорих, організувати лікарняну, та позалікарняну допомогу так, щоб усю свою роботу, і найповніше скерувати на зменшення захворювань, смертності й на найшвидше відновлення працездатності.

Виходячи з цього, на другу п'ятирічку накреслюємо таку організаційну схему лікувально-профілактичної мережі:

а) Обслуговування безпосередньо підприємств:

1. Медсанцехи на великих підприємствах і медпункти в цехах з кількістю робітників не менше 200 в кількості 2150 проти 972—1932 року, при чому 10% цих пунктів мають бути лікарські.

Вугільна й рудна промисловість мають бути забезпечені підземними пунктами першої допомоги й надземними амбулаторіями. Круг функцій цих установ установлено. Треба поліпшити і зміцнити їхню роботу як безпосередньо відповідними кадрами, так і лабораторіями та устаткуванням.

б) Позалікарняна допомога:

1. Поліклініки з розгорнутим прийомом по всіх спеціальностях. У промислових містах запроектовано мати 1937 р. 305, а в сільсько-господарському секторі—270 поліклінік проти 87—1932 р. Щодо с.-г. сектору накреслено в кожному районному центрі і при найбільших радгоспах організувати поліклініку типу робітничо-селянського.

2. Амбулаторії переважно в сільсько-господарському секторі при великих господарських одиницях (радгоспах, МТС і машинізованих колгоспах) доведеться розгорнути до 4.100 на 1937 р. замість 2.424 1932 р.

У промисловому секторі амбулаторії значно не зростають, враховуючи зростання медсанцехів і медпунктів на підприємствах, а також і поліклінік; амбулаторій збільшиться з 379—1932 р. до 529—1937 р. переважно як філії поліклінік у великих житлокомбінатах тощо.

3. У систему поліклінік входять установи охорони материнства та дитинства, туберкульозні; венерологічні диспансери та інші спеціальні: онко, кардіо тощо. У всій позалікарняній мережі проектується довести кількість повних лікарських прийомів до 11.505 у містах і промцентрах, з них на консультації 915, рахуючи по три повних лікарських прийоми на консультацію, в сільсько-господарському секторі—до 9.750 повних лікарських прийомів.

Гадаючи, що в промислових містах повний лікарський прийом, буде безпрерервний, цебто буде забезпечена заміна під час відпустки забезпечується промисловій людині 8 відвідувань на рік, крім зуб-

них, що дасть 14 відвідувань на одного активно застрахованого пересічно.

У сільсько-господарському секторі 9.760 прийомів при перервах на вихідні дні й тарифні відпустки забезпечується до 4—8 відвідувань на одну особу людности проти 2—1932 р. При диференційованому розподілі мережі—робітників радгоспів, МТС треба забезпечити не менше, як 6 відвідуваннями на рік.

Число повних лікарських прийомів допомоги надому потрібно запроектувати до 860.

Крім цього потрібно буде зуболікарських прийомів у містах і промцентрах—4.000, а в сільсько-господарському секторі—3.000. Всю позалікарняну мережу, як і лікарняну ми, уявляємо собі організованою в систему єдиного диспансера.

в) Соматична лікарняна мережа має розгорнутися з розрахунку 6 ліжок на 1.000 людности. Отже, у промислових містах на 1937 р. треба мати—50.260 ліжок проти 36.362, збільшення майже на 40%; з цього числа—має бути 1937 р. 8600 інфекційних ліжок, при чому в перші роки число цих ліжок має бути більше, з тим, щоб разом із зменшенням інфекційних захворювань зменшити до 1,0 ліжка на 1000 людности. Породільних ліжок запроектовано з розрахунку 0,7 на 1000 людности, що забезпечує повне охоплення пологодопомогою; дитячих ліжок 2.500; по сільсько-господарському сектору загальний коефіцієнт ліжкового забезпечення 2,5 на 1000 людности, з тим, щоб для радгоспів, МТС, великих машинізованих колгоспів дати по 3-3,5 ліжка на 1000 людности.

Шлях розвитку лікувально-профілактичної мережі в сільсько-господарському секторі має відійти від ознаки територіальної дільниці; замість цього за основу треба взяти географічне розташування провідних господарств і до них приписати для обслуговування околицю людність. Це, звичайно, не виключає потреби забезпечити меддопомогою людність у тих районах, де нема таких провідних господарств.

Окрім соматичної лікарняної мережі, треба передбачити мережу установ типу нічних санаторій з розрахунку до 5 ліжок на 1000 активно застрахованих; виходячи з цього, ми повинні будемо мати 1937 р. 24.190 ліжок проти 4.350—1932 р.

Ці установи, призначені для пренаталогічного стану туберкульозних, серцевих, нервових, шлункових і інших захворювань, цебто вони поєднані з ранньою діагностикою і забезпечують зміцнення організму, попереджуючи втрати працездатности.

г) Спеціальні види допомоги—фізіотерапія, рентген та інші забезпечуються в системі єдиного диспансера як позалікарняною мережею, так і стаціонарною.

В. Охорона материнства й дитинства. Потужне зростання індустріалізації країни, колективізації сільського господарства, нечуване піднесення революційного ентузіазму трудящих мас—всі ці чинники обумовили значний розвиток заходів у справі охорони материнства й дитинства. Залучення значного числа жінок у виробництво спричинило гостре зростання постійних ясел, число ліжок в яких досягло 1932 р. понад 100 тис. (за планом) проти 8,3 тис. у 1927/28 р. У селі сезонними яслами (переважно в соц. секторі) запроектовано охопити до 1500 тис. дітей, у 1932 р., що становить понад 50% дітей ясельного віку, при наявності 1927/28 р. 43,4 тис. ліжок. Мережа консультацій збільшилась з 500—1927/28 р. до 733—1932 р. Нічого й казати про те, що такі установи в дореволюційній Росії були тільки як поодинокі явища.

Наслідком вжитих заходів, дитяча смертність зменшилась з 27,5% дореволюційного часу до 13,7% по всій Україні і з 25,7% до 10% у великих містах (Харків, Київ, Одеса, Дніпропетровське).

Дальше безперервне зростання індустріалізації країни, колективізація та індустріалізація сільського господарства поєднані з залученням у виробничі процеси майже всіх працездатних жінок, розкріпачуючи жінку, ставлять перед організацією охорони материнства й молодшого дитинства такі завдання:

1. Оздоровити умови праці й побут жінок і побуту дітей, ублаговуючи їх установами Охматдиту (консультації, ясла, молочні кухні тощо). Насамперед треба цілком охопити дітей тих жінок, що працюють у провідних галузях важкої промисловості й найважливіших галузях легкої індустрії.

2. Досягти рішучого переламу у справі зменшення жіночої й дитячої смертності. Для дітей до 1 року смертність наприкінці другої п'ятирічки має зменшитися орієнтовно удвоє.

3. Готування здорової зміни. Для цього треба охопити 100% дітей всіма видами громадського виховання, насичивши всю роботу оздоровчих установ комуністичним вихованням. Це завдання ставить також питання про потребу поліпшити гігієнічні умови для жінок—матерів в антенатальному, а також і після пологовому періоді.

Організаційні форми роботи Охматдиту, накреслені у першій п'ятирічці, залишаються в силі і для другої п'ятирічки. Провідна роль належить консультаціям і яслям у системі єдиного диспансера. Треба збільшити розвиток допомоги під час пологів до 100%, охоплення наприкінці п'ятирічки цим видом допомоги всіх жінок у місті і в селі. Дальшу роботу в галузі охорони здоров'я жінок і дітей молодшого віку треба провадити також у напрямі:

а) Організації будинків матері й дитини, щоб забезпечити і робітниць в останній період вагітності і післяпологовий період повним медичним доглядом.

б) Охоплення активною диспансеризацією до 100% всіх жінок, що працюють у провідних галузях промисловості, радгоспах та МТС і приблизно 25—40% жінок колгоспниць та тих, що працюють в інших галузях народного господарства.

в) Правильної організації жіночої праці, охопивши профдодбором всіх жінок, що працюють на виробництві.

г) Дальшої боротьби з абортами, підвищуючи санітарно-культурний рівень жінок і збільшуючи меддопомогу під час гінекологічних захворювань.

г) Збільшення числа молочних кухонь і дитячих харчових пунктів, а також і дієтдалень для жінок-годівниць та хворих жінок.

д) Збільшення боротьби з дитячою захворюваністю як інфекційного, так і неінфекційного порядку. Для цього треба значно збільшити імунізацію дітей кожного віку, вживаючи противопошесних заходів.

Відповідно до цього орієнтовно потрібно буде до 1937 р. збільшити кількість ліжок у постійних яслях, щоб діти робітниць провідних галузей промисловості, радгоспів і МТС були охоплені майже на 100%, діти робітниць інших галузей промисловості—на 60%, діти службовців—на 40%. Дітей колгоспниць теж треба охопити яслами на 100%, (з них постійними—на 50%, і сезонними—на 50%). Будівництво ясел має йти як лінією промисловості, так і особливо лінією житлового будівництва.

Число консультацій має відповідати загальному числу єдиних диспансерів (305 одиниць в індустріальному і 270 в сільсько-господарському секторі). При цьому треба зазначити, що там, де яслами охоплені всі діти на 100%, функції консультації, щоб уникнути паралелізму роботи, в основному мають перейти до ясел; консультації ж у цьому разі будуть обмежуватися роллю дитячого відділу в системі єдиного диспансеру.

Породільних ліжок потрібно буде наприкінці другої п'ятирічки в розмірі 14120, щоб охопити на 100% стаціонарною допомогою всіх жінок в індустріальному секторі і на 50—60% у сільсько-господарському секторі. Число молочних кухонь має дійти до 350 одиниць у промсекторі.

Щепленням проти віспи треба охопити всіх дітей у віці до одного року, цебто щорічне щеплення віспи дітям має дорівнювати близько 1 млн. Число противодифтеритних щеплень дітям до 7 років має дорівнювати 1933 року понад 3 млн., далі йде зменшення цього числа з тим, щоб 1936 і 1937 р. зробити ревакацію тим дітям, яким зроблено щеплення 1931 і 1932 р.

У галузі обслуговування дітей від 4 до 7 років наприкінці другої п'ятирічки треба цілком охопити диспансеризацією відділами молодшого дитинства в єдиному диспансері—всіх дітей в промисловому секторі і до 60—70% в сільсько-господарському секторі.

Отже, лікарів для потреб охорони материнства й дитинства потрібно буде до 4000 чол.

Питання оздоровлення підростаючого покоління у другій п'ятирічці набирає особливо важливого значення. Обставини роботи й побуту робітничої класи дають нам змогу „в и к о х а т и нове покоління робітників, здорових, життєрадісних, здібних піднести могутність радянської країни на потрібну височінь і грудьми захистити її від нападу ворогів“ (Сталін). Ці обставини покладають особливу відповідальність на органи охорони здоров'я в даній галузі.

Виховати здорову зміну надзвичайно важливо ще й тому, що це створює передумови, щоб запобігти цілій низці захворювань у старшому віці, через підвищення загальної життєздатності й сил людського організму. Заходи, лінією оздоровлення старшого дитинства і підлітків, треба провадити в основному системою єдиного диспансеру, де вони повинні посісти місце однієї з провідних ланок.

Загальна кількість секторів ОЗДП має відповідати кількості єдиних диспансерів, цебто становити наприкінці другої п'ятирічки 305 одиниць у місті і 270—у селі.

Розмір охоплення диспансеризацією дітей робітників провідних галузей промисловості має поступово збільшуватись і вже 1936 р. досягти 100%. Дітей робітників інших груп промисловості треба охопити наприкінці другої п'ятирічки на 80%, дітей робітників радгоспів і МТС приблизно на 70% і, нарешті, дітей інших категорій трудящих—на 40%.

Як заходи масового оздоровчого характеру треба накреслити: шкільні майданчики, число яких, досягаючи 1933 р. понад 2,5 тис., ступнево має зменшуватися, їх мають замінити оздоровчими колоніями і піонертаборами, як вищою формою обслуговування; значно треба збільшити також санаторно-курортне обслуговування і, крім того, для дітей фізично хорих, реконвалесцентів та інших організувати сезонні санаторії (денні та нічні).

Норми обслуговування дитячих контингентів лікарським персоналом досі досягали фактично 2-2,5 тис. дітей на одного лікаря; треба ці норми зменшити до 2-1,5 тис.

Особливу увагу треба приділити питанням санітарного та фізкультурного виховання дітей. Треба запровадити, як обов'язкову дисципліну, в школах викладання гігієни, щоб остаточно ліквідувати санітарну неписьменність. Число годин викладання в школі теорії і практики фізкультури треба збільшити, а також розгорнути мережу кабінетів гігієни та фізкультури з тим, щоб цілком охопити всі школи лікарським контролем.

Поряд зо всіма перерахованими заходами, що мають за остаточну ціль зменшити захворюваність, треба також розгорнути мережу спеціальних протиопошесних захворювань. Головну увагу треба звернути на боротьбу з дифтерією, шкарлятиною та кором. Ставлячи перед собою завдання—гостро зменшити ці захворювання, треба провести масові протишкарлятинозні і протидифтеритні щепління. Активною імунізацією проти дифтерії вже 1933 р. треба охопити на 100% дітей до 7-річного віку і всіх дітей старшого віку, що дають позитивну реакцію Шіка, і далі провести 1936/37 р. ревакцинацію дітей, імунізованих 1931-32 р.

Відповідно до цього, число протидифтеритних щеплень запроєктовано для 1933—1937 р. в розмірі близько 4,3 млн. Щеплення проти шкарлятини накреслено в розмірі 1,5 млн. 1933 р. і по 1 млн. кожного з дальших років другої п'ятирічки.

У галузі обслуговування підлітків завдання органів охорони здоров'я—такі:

- 1) нормалізація й гігієнізація навчально-виробничих процесів, оздоровлення умов побуту для підвищення продукційності праці і зменшення захворювань—звідси потреба кваліфікованого медично-санітарного обслуговування підлітків як на виробництві, так і в побуті;

- 2) поширення організації і піднесення на потрібну височінь профдобору і профорієнтації;

- 3) підвищення санітарної культури підлітків.

Ці завдання здійснюються пунктами ОЗП на підприємствах і відповідними відділами в системі єдиного диспансера.

Як масові оздоровчі заходи треба передбачити мережу оздоровчих колоній і будинків відпочинку, які повинні охопити наприкінці другої п'ятирічки до 100% всіх підлітків, і насамперед підлітків, що працюють у провідних галузях промисловости.

Загальна потреба на лікарів для обслуговування дітей старшого віку і підлітків дорівнює до кінця другої п'ятирічки майже 4000 чол.

Г. Робітничий відпочинок. Справа робітничого відпочинку—одна з найважливіших ланок у всій системі заходів охорони здоров'я, як чинник, що сприяє найшвидшому й цілковитому відновленню працездатности та підвищенню продукційности праці.

Розвиток санаторно-курортної справи, фізкультури, туризму, будинків відпочинку вихідного дня та інших форм робітничого відпочинку йшов досить швидкими темпами під час першої п'ятирічки. Наприклад, число українських санаторно-курортних ліжок збільшилось на 144% проти 1927/28 р. (14460 проти 5925) число пропущених санаторних хорих збільшилось в чотири рази (75000 проти 18400); амбулаторних—більше ніж в 5 раз (85000 проти 16148) за той же період. Число пропущених через будинки відпочинку збільшилось більше, ніж у 3 рази (з 100.000 до 316.000 1932 р.). Широкого розвитку набули також фізкультура і пролетарський туризм, досягнувши 1932 р. 857 тис. фізкультурників і до 620 тис. туристів (далекого і близького туризму).

Проте, треба зазначити, що планування робітничого відпочинку в першу п'ятирічку було незадовільне. Тільки 1932 р. складено на Україні єдиний зведений план робітничого відпочинку.

Одно з основних завдань у цій галузі у другій п'ятирічці, поряд із значним розвитком санаторно-курортної допомоги, широко запровадити активні форми робітничого відпочинку: близький і далекий туризм, наметові табори, пливучі бази санаторії тощо.

Останнього року другої п'ятирічки потреба санаторно-курортного лікування, виходячи з норми 4% для робітників провідних галузей, 3,5% для робітників МТС і колгоспників та 3% для інших трудящих, становитиме 660 тис. людиномісяців. З них певно буде пропущено через союзні курорти 100 тис. чол. При цьому пропускну спроможність санаторно-курортного ліжка, враховуючи майбутній перехід майже всіх курортів на цілорічну роботу, треба довести не менше, як до 11 оборотів протягом року (рахуючи 310 днів роботи і пересічно 28 днів перебування хорого на курорті). Отже, загальна потреба в ліжках наприкінці п'ятирічки становитиме близько 32000, а відрахувавши 14.500 ліжок, що є 1932 р., треба додаткових 17.500 ліжок. Всі інші трудящі, які потребують санаторного лікування, будуть пропущені або в порядку амбулаторно-курсового лікування (250 тис. чол.) або через санаторні установи місцевого значення.

Стаціонарними будинками відпочинку треба охопити 1937 р. не менше одного мільйона трудящих проти 316 тис. 1932 р. Це збільшить потребу в ліжках на 20000, враховуючи, що 1932 р. є 23,5 тис. ліжок, будинки відпочинку функціюватимуть 11 місяців і пропускна здатність одного ліжка становитиме 24 чол. за рік.

Всіма формами відпочинку гадають охопити останнього року другої п'ятирічки понад 12 млн. чол.; проти 2 млн. 1932 р., в тому числі далеким і близьким туризмом—близько 5 млн. чол. (проти 580 тис. 1932 р.), дітей підлітків—2.800 тис. проти 250 тис. 1932 р.

Поряд з перерахованими формами масового робітничого відпочинку, накреслено значне зростання фізкультурного руху. Наприкінці 1937 р. запроектовано охопити понад 0,5 млн. чол., цебто пересічні, 35% усієї людности у віці од 7 до 45 років, при цьому учнів шкіл і вишів треба охопити на 100%, робітників провідних галузей промисловости і соц. сектору села на—50%, інших трудящих на 30%.—

Лінією органів охорони здоров'я треба передбачити повне охоплення всіх фізкультурників лікарським контролем.

Д. Санкультробота. Санітарно-культурна робота, як органічна частина всієї культурної революції, набуває виключного значення. Ліквідація санітарної неписьменности, мобілізація мас трудящих на боротьбу за виконання сан. мінімуму, за чистоту, за оволодіння сан-техніки, за оздоровлення побуту—є бойові завдання санкультроботи.

Ще 1920 р. Ленін сказав, що за наших умов тифи з'являються наслідком нашої некультурности, темряви. Соціальна патологія є властивість капіталізму, а в наших умовах будівництва соціалізму, коли праця з важкого обов'язку перетворилася на „справу чести, справу слави, справу доблесті й героїства“,—оздоровлення й здоровий розвиток забезпечуються всім ходом соціалістичного будівництва.

Основним методичним й оперативним центром санкультроботи з'являються будинки санкультури, й музеї при них. Гігієнічна консуль-

тація, як самостійна установа, або ж в системі єдиного диспансеру— є центр, де трудящі одержують гігієнічну пораду. Периферічними установами з'являються санкульти бази в районах, на підприємствах, в школах, в будинках колективіста та інш. Але неможливо уявити собі, що всю проблему санкультроботи можна розв'язати лише через організацію спеціальної мережі та спеціальними кадрами; треба втілити санкультроботу в практику всіх медичних установ, з одного боку, і втілити гігієнічні знання в усю систему підготовки нових медичних кадрів—з другого.

IV.

У другій п'ятирічці треба вивершити технічну реконструкцію народного господарства. Щодо охорони здоров'я, то це означає, поперше, реконструювати саму систему, що у великій мірі досягається переведенням мережі на систему єдиного диспансера. Дальша реконструкція системи має йти в напрямі зміцнення медсанцехів на промпідприємствах і радгоспах для обслуговування робітників безпосередньо на підприємствах; збільшення санітарно-гігієнічної роботи й розвитку установ профілактичного характеру, особливо типу нічних санаторій для різних захворювань (нервових, шлункових, туберкульозних, серцевих тощо).

Подруге, технічну реконструкцію треба скерувати на зміцнення діагностичної й терапевтичної техніки. Рання діагностика, найшвидше й найповніше відновлення працездатності—основне завдання всієї системи охорони здоров'я; тому технічну реконструкцію і треба скерувати в цьому напрямі. Це пов'язано з розвитком радянської промисловості в галузі медичного устаткування, хіміко-фармацевтичного виробництва, але не в меншій мірі також і з засвоєнням всіх найновіших досягнень науки в галузі фізики, хемії тощо.

Нарешті, треба технічно реконструювати і механізацію окремих процесів праці (прибирання, прання, готування їжі тощо), і підвищити культурно-санітарний стан медичних установ відповідно до збільшуваних потреб трудящих.

Очевидно, що весь комплекс питань технічної реконструкції потребує максимального розвитку діяльності в галузі стандартизації та раціоналізації.

Проблема медичних кадрів у другій п'ятирічці стоятиме дуже гостро. Вище ми подавали приблизну потребу в кадрах для окремих галузей роботи. Ці ілюстративні цифри красномовно промовляють про величезне зростання потреб на кадри: на 1932 р. маємо тисячу з лишнім санітарних лікарів, наприкінці другої п'ятирічки потрібно буде до шости тисяч, лінією Охматдиту потрібно буде до чотирьох тисяч, ОЗДП теж до 4 тисяч. Можливості задовольнити цю потребу будуть обмежені, і по суті вже визначені кадрами, що навчаються в медінститутах.

Отже, питання правильної організації праці і, насамперед, звільнення лікарів від функцій, що не потребують лікарської компетенції, з тим щоб робочий час лікаря використовувався на стосунки з хворими, поліпшення якості медобслуговування, а також збільшення пропускну здатності лікаря,—набирають першорядного значення.

Правильна організація праці потребуватиме підвищити питому вагу середнього персоналу з тим, щоб співвідношення між вищою й середньою кваліфікацією встановилось як 1:3. Профіль кадрів постає з вищезазначених завдань, що стоять перед усією системою охорони здоров'я у другій п'ятирічці.

Отже, основні завдання охорони здоров'я на другу п'ятирічку, на підставі ухвал XVII партконференції, такі:

1. На основі комплексного розвитку з такими галузями народного господарства, як комунальне, громадське харчування та інші— досягти санітарного оздоровлення країни, розв'язати проблему чистоти, як першочергового завдання.

2. Значно зменшити пошесні та інфекційні захворювання на базі поліпшення санітарного впорядкування, підвищення санітарної культури і збільшення відповідної медичної мережі. Наслідком цього наприкінці другої п'ятирічки треба ліквідувати віспу, паразитарні тифи й значно зменшити шлунково-кишкові та дитячі інфекційні захворювання.

3. Забезпечити цілком кваліфікованим сандоглядом усі галузі комунального господарства, виробництва харчової промисловости, установи громадського харчування, школи та місця громадського користування.

4. Розгорнути лікувально-профілактичну роботу так, щоб забезпечити шпиталізацію всіх хорих трудящих, які потребують шпиталізації, з одночасним продовженням строку перебування хворого на ліжку. Поліпшити якість роботи, підвищити технічну озброєність лікарень, щоб рівень обслуговування хорих відповідав збільшеним вимогам робітничих та колгоспних мас.

Розвиваючи далі позалікарняну допомогу поширенням і запровадженням диспансерних метод роботи, поступовим переведенням мережі на систему єдиного диспансера, треба забезпечити максимальне задоволення потреб трудящих медичною допомогою вдома і висококваліфікованою допомогою в поліклінічних установах. Треба й далі розгортати медсанцехи й медпункти на всіх підприємствах промислових і сільсько-господарських для успішної боротьби за зменшення захворюваності і травматизму.

Розгортаючи мережу лікувально-профілактичних установ, треба надати їх роботі виразнішого профілактичного характеру, і пов'язавши всю роботу з завданням зменшити число днів тимчасової непрацездатности, приблизно, на 50% до кінця другої п'ятирічки.

5. Щодо охорони материнства й дитинства—завдання в тому, щоб охопити стаціонарною допомогою під час пологів у промисловому секторі на 100%, а в сільсько-господарському—на 50–60%, а решту—допомогою на дому.

Забезпечити ясельним обслуговуванням у містах і промислових центрах пересічно 60–70% дітей ясельного віку (0–4) з диференціацією по окремих групах (робітників—на 100%, службовців—на 25% приблизно), у селі на 40% охопити постійними яслами, а решту—сезоновими.

Розвиваючи мережу дитячих консультацій, треба при них розгорнути дитячі оздоровчі майданчики для дітей неохоплених яслами.

6. Щодо оздоровлення дітей старшого віку і робітників-підлітків, завдання в тому, щоб забезпечити достатній санітарний догляд усієї мережі політехнічних шкіл і ФЗУ, забезпечити профконсультацію, профдобрір, опрацювати гігієнічні норми для політехнічної школи й забезпечити викладання гігієни, вивчення та оздоровлення умов праці

підлітків. Запроваджуючи оздоровчі заходи, треба також забезпечити в системі ОЗДП оздоровчі установи: колонії молоді, табори, нічні й денні санаторії.

7. Роль санітарної освіти в справі зменшення захворюваності виключна, оскільки матеріальна база для зменшення захворюваності й смертності як загальної, так і дитячої підводиться всім соціалістичним будівництвом. Центр ваги роботи органів охорони здоров'я у великій мірі переноситься на підвищення санітарно-культурного рівня трудящих, на мобілізацію волі для боротьби за зменшення захворюваності.

Санітарна освіта, набираючи характеру санітарно - виробничої й санітарно-технічної пропаганди, має систематично провадитись, починаючи від першого ступеня політехнічної школи і під час всіх видів політехнічної й культурної роботи.

8. Щодо санаторно-курортної допомоги завдання зводиться, по-перше, до максимального поширення її з тим, щоб значно збільшити охоплення робітників провідних галузей промисловості, подруге, наблизити допомогу до промислових районів, використовуючи місця, що мають санаторне значення, розташовані поблизу промислових центрів.

9. Щодо розвитку масового відпочинку, то тут треба забезпечити медичне й санітарно-гігієнічне обслуговування всіх видів відпочинку, розгорнувши широку мережу для обслуговування потреб трудящих. Мережа має бути за своїми формами різноманітна й розрахована на обслуговування як стаціонарними видами, так і туризмом; розрахована не тільки на тривале перебування, але й на коротке — на вихідні дні, на одиночок і сімейних. Великого розвитку повинен набрати туризм у всіх його видах. Особливого значення набуває правильна організація праці, фізкультурних зарядок і розрядок на виробництві, щоб підвищити продукційність праці.

10. Реконструкція охорони здоров'я й технічна реконструкція медико-санітарної мережі—одно з найважливіших завдань. Реконструкцію охорони здоров'я треба розв'язувати в основному зміною співвідношення між окремими галузями охорони здоров'я, відповідно до тих соціально-економічних і соціально-гігієнічних зрушень, які відбуваються і відбуватимуться протягом другої п'ятирічки. Для ілюстрації цього твердження можна подати такі доводи: 1) зростання комунального господарства, харчової промисловості, громадського харчування, підприємств для вироблення речей побутового обслуговування і установ побутового обслуговування—потребують значного збільшення соціальної й санітарно-гігієнічної компетенції; 2) повне охоплення у промислових містах дітей яслами само собою обумовлює зміну структури й характеру роботи консультацій; 3) переведення всієї мережі на систему єдиного диспансера змінює структурні форми окремих його складових частин.

Технічна реконструкція має йти в напрямі:

а) звільнення від імпорту, для чого треба розвинути радянське виробництво медичного інвентаря і хеміко-фармацевтичних продуктів;

б) технічного озброєння медико-санітарних установ використанням електрики, як рухової й нагрівальної сили, як лікувального чинника;

в) збільшення допоміжних діагностичних відділів, а саме: лябораторії, рентген;

г) ширшого застосування метод фізіо-терапії, запровадження трудової терапії і

г) використання, щоб підвищити продукційність праці, техніки: автомобілів для поліпшення роботи допомоги надому в містах, швидкої допомоги, евакуації для сільських медпрацівників; використання техніки в лікарняному господарстві: механізація пралень, кухонь, використання техніки під час прибирання приміщень тощо— все це має сприяти кращому обслуговуванню хорих, прискоренню відновлення працездатности, збільшенню продукційности праці медробітників, підвищенню норм, але без шкоди для обслуговуваних хорих.

11. Щодо кадрів, то на кінець першої п'ятирічки в галузі охорони здоров'я ми маємо неповне задоволення потреб. У другій п'ятирічці потреба в кадрах зростає і цілком задовольнити цю потребу навряд чи можна сподіватися, бо термін навчання тривалий, а наявні контингенти у всій системі готування кадрів тепер недостатні. Тому особливо гостро виступають такі завдання:

а) максимально збільшити контингенти приймання, максимально використати всі форми готування й перекваліфікації кадрів як очної, так і заочної системи;

б) провести низку раціоналізаторських заходів у напрямі цілковитого розвантаження вишого медперсоналу від функцій, що не потребують спеціальної лікарської компетенції; механізацією окремих процесів зменшити потребу на молодший медперсонал.

Щодо середнього медперсоналу, встановити відношення до вишого як 3:1; звідци постають необхідні темпи готування середнього персоналу.

Щодо профіля кадрів, то треба готувати кадри, озброєні марксо-ленінською методологією; на базі широкого біологічного готування дати всебічну медичну освіту, забезпечивши опанування соціальної гігієни. Готуючи через навчальну мережу робітників для окремих галузей, вузьких спеціалістів готувати через мережу по перекваліфікації.

12. Завершення побудови соціалізму відбуватиметься в обстановці класової боротьби, яка в окремих районах буде загострюватись, набираючи різних форм. „Нові успіхи соціалізму робітничого класу забезпечить тільки в боротьбі з залишками капіталізму, даючи нещадну відсіч опорі капіталістичних елементів, що загигають, пермагаючи буржуазні та дрібнобуржуазні забобони серед трудящих і провадячи настирливу роботу соціалістичного їх перевиховання“ (З резолюції XVII партконференції).

Отже, запровадження у всю систему охорони здоров'я виразної класової пролетарської лінії—обов'язкова умова залучити систему охорони здоров'я в боротьбу за виконання промфінплану, за виконання програми побудови соціалізму.

Отже, перед системою охорони здоров'я у другій п'ятирічці залишається у всій своїй величині обов'язок обслуговувати насамперед і найповніше провідні галузі соціалістичного господарства, правильно враховуючи ті зміни соціально-гігієнічної обстановки трудящих, які відбуваються й відбуватимуться на основі розгорнутого соціалістичного будівництва, і відповідно з цим гнучко змінювати напрям своєї роботи.

Виконання історичних умов т. Сталіна і в сфері медицини—ліквідація знеосіблення і зрівнялівки в справі медобслуговування, правильна організація праці, запровадження госпрозрахунку в медико-санітарні установи, розгортання роботи готування кадрів з робітників і колгоспників—запорука виконати завдання, покладені на Охорону здоров'я.